

การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษา

THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL LITERACY BY PHENOMENAL BASED LEARNING
FOR HIGH SCHOOL STUDENTS

มุกิตา ย่องไทยสง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษา

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL LITERACY BY PHENOMENAL BASED LEARNING
FOR HIGH SCHOOL STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF EDUCATION
(Social Studies Education)

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษา

ของ

มุกิตา ย่องไทยสง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(อาจารย์ ดร.อชิระ อุตมาน) (ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ ขำเพชร) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ศรีกลชาญ)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ผู้วิจัย	มุกิตา ย่องไทยสง
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. อชิระ อุตมาน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. จารุวรรณ ขำเพชร

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา 2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้วงจรการปฏิบัติตามแนวคิดของ Kemmis and Mc Taggart มีขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ ขั้นตอนวางแผน (Plan) ขั้นตอนปฏิบัติการ (Act) ขั้นสังเกต (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนพระนารายณ์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน จำนวน 40 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) คัดเลือกจากการสัมภาษณ์และการทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวัดความฉลาดรู้การเงินและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเรียนรู้ความฉลาดรู้การเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินทุกองค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความรู้ทางการเงิน (2) พฤติกรรมทางการเงิน และ (3) เจตคติทางการเงิน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีผลการเปลี่ยนแปลงของความฉลาดรู้การเงินเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ พฤติกรรมทางการเงิน เจตคติทางการเงิน และความรู้ทางการเงิน ตามลำดับ โดยมีผลการเปลี่ยนแปลงความฉลาดรู้การเงินในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ (1) ความรู้ทางการเงิน มีผลการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน โดยมีความแตกต่างของคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนที่ 0.70 คะแนน (2) พฤติกรรมทางการเงิน มีผลการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน โดยมีความแตกต่างของคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนที่ 2.20 คะแนน (3) เจตคติทางการเงิน มีผลการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน โดยมีความแตกต่างของคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนที่ 1.63 คะแนน

คำสำคัญ : ปรากฏการณ์เป็นฐาน, ความฉลาดรู้การเงิน, ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

Title	THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL LITERACY BY PHENOMENAL BASED LEARNING FOR HIGH SCHOOL STUDENTS
Author	MUTITA YONGTHAISONG
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Dr. Achira Uttaman
Co Advisor	Associate Professor Dr. Jaruwan Kampetch

The objectives of this research are as follows: (1) to develop phenomenon-based learning to promote Financial literacy of high school students; and (2) to study the results of using phenomenon-based learning to promote financial literacy of high school students. This research was Action Research, following the Kemmis and McTaggart model, and the research process was Planning, Acting, Observing, and Reflecting. The sample group consisted of students from Phra Narai School, from Grades 7-12, who volunteered to participate in financial literacy club, a total of 40 individuals. They were selected using purposive selection method, based on interviews and financial literacy assessment. The research tools were a financial literacy assessment and learning management plans. The statistical analysis was mean and standard deviation. The research findings indicated the following: students who received learning activities based on the phenomenon-based learning approach and showed significantly higher average scores in financial literacy after studying, compared to before studying, with statistical significance at a level of .05. The average scores for all components of financial literacy, including the following: (1) financial knowledge; (2) financial behavior; and (3) financial attitudes, were significantly higher after studying than before, with a statistical significance at a .05 level. Students who received learning activities based on the phenomenon-based learning approach showed changes in financial literacy in descending order, namely financial behavior, financial attitudes, and financial knowledge. These changes in financial literacy for each component were as follows: (1) financial knowledge had unclear changes, with a difference of 0.70 points between post-study and pre-study scores; (2) financial behavior showed clear changes, with a difference of 2.20 points, between post-study and pre-study scores; and (3) financial attitudes showed clear changes, with a difference of 1.63 points between post-study and pre-study scores.

Keyword : The phenomenon-based learning, financial literacy, Constructivism

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.อชิระ อุตมาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. จารุวรรณ ขำเพชร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่า รวมทั้งคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และให้ข้อคิดเห็นด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนจัดทำปฏิญานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ กำลังใจ และคอยชี้แนวทาง ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาและดำเนินการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. พิมพ์ตะวัน จันทัน อาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นางสาวณิ ณีภูสุประเสริฐ ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ลพบุรี นางสุธาสินี ขำวารี ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนพระนารายณ์ และนายณัฐชา บันลายนาค ครูชำนาญการ โรงเรียนพระนารายณ์ ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนพระนารายณ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อประสิทธิ์และคุณแม่กัญญา ย่องไทยสง คุณป้ามะยม ทัพจันทร์ คุณป้าสงว ทัดศรี และญาติพี่น้องของข้าพเจ้าที่เห็นความสำคัญของการศึกษาและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาของข้าพเจ้าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นนิสิตปริญญาโททุกท่าน โดยเฉพาะสุทามาศ แก้วบางพุด ที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณเพื่อนรักอย่างชยกร ชุมมมงคล นฤเบศน์ นิยมทรัพย์ และปิยะนุช เนรมิตพานิชย์ และน้องรัก ธนผล แซ่หล่อ ที่คอยเป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือจนการจัดทำปฏิญานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณประโยชน์จากปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านและหวังเป็นอย่างยิ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกต่อไป

มุกิตา ย่องไทยสง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ	1
คำถามของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
กรอบแนวคิดของงานวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดรู้การเงิน	11
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน	18
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน.....	29
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	37
2. ระเบียบวิธีในการวิจัย	37
3. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย	49
4. แผนการดำเนินการวิจัย	61
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	63
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	64
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
สรุปผลการวิจัย	73
อภิปรายผลการวิจัย	75
ข้อจำกัด ปัญหา และอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน	82
ข้อเสนอแนะ	82
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	82
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	89
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินเครื่องมือวิจัย	91
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	93
ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	105
ภาคผนวก จ ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	107
ประวัติผู้เขียน	120

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 การวัดความฉลาดรู้การเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563).....	12
ตาราง 2 ตารางมาตรฐานและตัวชี้วัดสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6	18
ตาราง 3 แนวทางการวัดความรู้ทางการเงินในมิติความรู้และทักษะทางการเงิน.....	25
ตาราง 4 ประเด็นการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรที่ 1 และผลการแก้ไขปรับปรุง	42
ตาราง 5 ประเด็นการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรที่ 2 และผลการแก้ไขปรับปรุง	45
ตาราง 6 ประเด็นการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรที่ 3 และผลการแก้ไขปรับปรุง	48
ตาราง 7 ตารางเกณฑ์คะแนนความฉลาดรู้การเงินที่ใช้ในงานวิจัย.....	52
ตาราง 8 โครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน.....	57
ตาราง 9 แผนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน	62
ตาราง 10 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผลคะแนนรวมของความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน	68
ตาราง 11 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน	68
ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยเปรียบเทียบตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงิน.....	70

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย	9
ภาพ 2 พัฒนาการความฉลาดรู้การเงินของคนไทยปี 2561 – 2565.....	17
ภาพ 3 แผนผังการดำเนินการวิจัยตามวงจร PAOR	40
ภาพ 4 แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีหลักการที่สอดคล้องกับ แนว ทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน	54

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

นับตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อทุกมิติของชีวิต ทั้งระดับบุคคลจนถึงระดับโลก โดยเฉพาะผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลจากการวิจัยของธนาคารกรุงศรีอยุธยา ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID -19) ต่อภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ พบว่าเมื่อภาคอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบจึงต้องมีการปรับตัว โดยปรับลดชั่วโมงการทำงานและค่าจ้างของลูกจ้าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ครัวเรือนและหนี้ครัวเรือน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2564) ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะออกมาตรการในการกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อช่วยเหลือประชาชน อาทิ มาตรการสินเชื่อสู้ภัยโควิด – 19, การพักชำระหนี้, โครงการเราชนะ, โครงการคนละครึ่ง, มาตรการทางภาษี (กระทรวงการคลัง, 2564) แต่มาตรการเหล่านี้กลับช่วยเหลือประชาชนได้ในเบื้องต้นเท่านั้น ด้วยภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ยังส่งผลกระทบต่อหนี้ครัวเรือน ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย บ่งชี้ว่า ในปี พ.ศ.2563 หนี้ครัวเรือนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 89.3 ต่อ GDP (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2564) และมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งนี้ ในไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2566 พบว่า สัดส่วนหนี้ครัวเรือนสูงขึ้นถึงร้อยละ 90.9 ต่อ GDP ขณะที่ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) และการที่หนี้ครัวเรือนสูงกว่าระดับ GDP นั้นหมายถึง ประเทศมีความเสี่ยงสูงที่ลูกหนี้จะไม่สามารถชำระหนี้ได้ นอกจากนี้จากการศึกษาของ World Bank พบว่าหนี้ครัวเรือนที่มากกว่าร้อยละ 77 จะทำให้เศรษฐกิจเติบโตลดลงในระยะยาว และอาจนำไปสู่หนี้เสีย (NPL) ซึ่งเป็นหนี้ที่ไม่สามารถใช้คืนได้ และจะส่งผลกระทบต่อผู้กู้และเศรษฐกิจ ผลจากการที่คนไทยมีหนี้ครัวเรือนในระดับสูง โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าคนไทยยังขาดวินัยในการออมเงิน ทำให้ไม่สามารถรับมือเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ได้

จากการสำรวจการออมภาคครัวเรือนไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ร้อยละ 27.1 ของครัวเรือนทั้งประเทศ ไม่มีเงินออม ประกอบกับข้อมูลด้านบัญชีเงินฝากของคนไทย มีกลุ่มคนที่มีเงินฝากต่ำกว่า 50,000 บาท มีจำนวน 94 ล้านบัญชี เฉลี่ยมีเงินในบัญชีเพียงบัญชีละ 4,162 บาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีเสถียรภาพทางการเงินของคนไทย และผลจากการที่คนไทยไม่มีการออมเงิน ขาดการวางแผนทางการเงินนำไปสู่ปัญหาทางการเงินในอนาคต เช่น ในวัยเกษียณไม่มีเงินพอใช้ต้องพึ่งพาเงินสวัสดิการ

จากรัฐบาล ข้อมูลของการสำรวจประชากรสูงอายุของประเทศไทย พบว่า ในช่วงหลังเกษียณ ผู้สูงอายุ ร้อยละ 34.7 ยังต้องพึ่งพารายได้จากบุตรหลาน ขณะที่ร้อยละ 31.0 ยังต้องทำงานเพื่อให้มีรายได้เลี้ยงตัวเอง และมีเพียง ร้อยละ 2.3 เท่านั้น ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้จากเงินออม สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ อาจมีความเสี่ยงให้ต้องเผชิญความทุกข์ยากในอนาคต นอกจากนี้ยังพบว่าอุปสรรคสำคัญข้อหนึ่ง คือ ขาดความรู้ และมีกระบวนการในการวางแผนทางการเงิน ตลอดจนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้ขาดข้อมูลการออมแบบครบวงจร (ธราทิพย์ ตั้งกาญจนภรณ์ และคณะ, 2564) สอดคล้องกับรายงานผลสำรวจความฉลาดรู้ทางการเงิน ปี พ.ศ. 2565 พบว่า สัดส่วนของคนไทยที่มีการเก็บออมลดลงเมื่อเทียบกับผลการสำรวจในปีก่อนหน้า โดย Gen Z¹ มีสัดส่วนของผู้ที่มีเงินออมน้อยกว่าช่วงวัยอื่น ๆ เพราะอาจยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์การลงทุน และยังมีแนวโน้มการวางแผนทางการเงินเพื่อใช้ในยามเกษียณและเริ่มออมลดลงทุกช่วงวัย ทั้งนี้สัดส่วนของคนไทยที่ยังไม่คิดหรือวางแผน เพื่อการเกษียณนั้นสูงขึ้นค่อนข้างมากโดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงควรส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินให้กับเยาวชน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

ธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ทำการสำรวจความฉลาดรู้ทางการเงินของไทย โดยมีการแบ่งการวิเคราะห์เป็นช่วงวัย โดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา นับว่าอยู่ในช่วงวัย Gen Z มีผลการสำรวจความฉลาดรู้ทางการเงินของไทย ปี พ.ศ.2561 พบว่า มีความฉลาดรู้ทางการเงินในภาพรวมต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่น โดยในช่วงวัยนี้มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.8 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการเงินทั้งสามด้าน พบว่า ช่วงวัยนี้มีระดับความรู้ทางการเงินปานกลาง ร้อยละ 50.8 ด้านพฤติกรรมกรการใช้เงิน ร้อยละ 57.1 ซึ่งต่ำกว่าช่วงวัยอื่นค่อนข้างมาก และด้านเจตคติทางการเงินร้อยละ 77.2 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) อย่างไรก็ตามข้อมูลที่แสดงเหล่านี้เป็นข้อมูลจากการสำรวจในระดับประเทศซึ่งการสำรวจจากประชากรในช่วงวัย 10 -19 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา ทั้งนี้ Gen Z เป็นกลุ่มที่เป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ของสถาบันการเงินที่เน้นธุรกรรมด้าน Digital lending ที่ทำให้เข้าถึงแหล่งสินเชื่ออย่างง่าย ซึ่งทำให้กลายเป็นหนี้เสียได้หากไม่มีความเข้าใจ และขาดวินัยทางการเงิน

¹ ช่วงวัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 กลุ่ม อ้างอิงจากธนาคารแห่งประเทศไทย ดังนี้

ช่วงวัย	ปีเกิด	อายุ ณ ปี 2565
Gen Baby Boomer ขึ้นไป	ผู้ที่เกิดก่อนปี 2509	ตั้งแต่ 57 ปีขึ้นไป
Gen X	ปี 2509 – 2523	42 – 56 ปี
Gen Y	ปี 2524 – 2543	22 – 41 ปี
Gen Z	ปี 2544 เป็นต้นไป	ต่ำกว่า 22 ปี

ปัจจุบัน Gen Z กลายเป็นช่วงวัยที่มีหนี้สินรวม 2.5 หมื่นล้านบาท และเป็นหนี้เสีย (NPL) แล้ว 1.2 พันล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2563, 16 มิถุนายน) ทั้งนี้เนื่องด้วยกลุ่มคนรุ่นใหม่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามกระแสสังคม สอดคล้องกับผลสำรวจความฉลาดรู้ทางการเงินของไทยปี พ.ศ.2563 พบว่า Gen Z มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินค่อนข้างต่ำ โดยมีคะแนนด้านพฤติกรรมและเจตคติทางการเงินน้อยที่สุดในทุกช่วงวัย ทั้งนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ให้มีการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้ 1) สร้างเสริมความรู้ทางการเงินผ่านการเรียนรู้ในห้องเรียนเพื่อสร้างรากฐานที่มั่นคงด้านการเงิน 2) ส่งเสริมทักษะทางการเงินที่เหมาะสมกับช่วงวัย 3) ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการออมเพื่อฉุกเฉิน และ 4) การให้ความรู้เรื่องการเงินดิจิทัลและภัยทางการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) จากสภาพปัญหาข้างต้นนำไปสู่รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ความรอบรู้ทางการเงินของประชาชนไทย (Financial Literacy) ของคณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา ได้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้ทางการเงิน คือ การกำหนดให้ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นวาระแห่งชาติและเสนอว่าควรกำหนดให้ความฉลาดรู้ทางการเงิน เป็นหลักสูตรวิชาบังคับในระบบการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุเรื่องความรอบรู้ทางการเงินไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของระบบการศึกษาไทยแล้ว โดยปัจจุบันเรื่องดังกล่าวอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ (คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา, 2564)

แม้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะมีส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเงิน โดยเป็นส่วนหนึ่งของสาระเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งมีรายวิชาเพิ่มเติมที่แต่ละสถานศึกษากำหนดขึ้น แต่ยังคงพบว่าการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรสาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการขาดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเลือกใช้วิธีสอนและรูปแบบการสอนที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน อีกทั้งยังขาดนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการความฉลาดรู้ทางการเงิน และยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาทางการเงินที่กำหนดไว้ได้ (ปริญทร์ ทองเผือก, 2561) นอกจากนี้ยังพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเน้นการสอนในเชิงทฤษฎีหรือแบบเน้นการบรรยาย จึงทำให้นักเรียนขาดความเชื่อมโยงทฤษฎีเข้าสู่อการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (กมลชนก สกนธวัฒน์, 2562)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนและรูปแบบการสอนที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นแนวความคิดการจัดการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ ที่มีการจัดการเรียนรู้บนรากฐานของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) ที่มุ่งเน้นการประเมินเชิงวิพากษ์ (อรพรรณ บุตรกัตัญญ, 2561) นอกจากนี้ Silander (2015) ได้อธิบายการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานว่าเป็นการใช้เหตุการณ์ในชีวิตจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบนี้จะแตกต่างจากวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่ความรู้ถูกแบ่งเป็นรายวิชา ทำให้การเรียนรู้แคบ เพราะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเช่นเดียวกับ Daehler & Folsom (2016) ได้กล่าวว่า Phenomena Based Instruction เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้และความคิดรวบยอดของแต่ละศาสตร์รวมทั้งฝึกปฏิบัติจริงในการเรียนรู้ปรากฏการณ์ที่สนใจอย่างสมเหตุสมผล ผู้เรียนจะได้รับความรู้และทักษะใหม่ ๆ จากปรากฏการณ์นั้น ๆ การใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของรายวิชาสังคมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมที่เน้นการบูรณาการความรู้แบบสหวิทยาการ ที่ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ นำไปสู่การค้นหาคำตอบในมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งวิชาสังคมศึกษาก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าการเรียนการสอนจะเน้นไปที่แกนหลักในสาระใดสาระหนึ่ง แต่ก็มี ความเกี่ยวข้องกับสาระอื่น ๆ ในการอธิบายคำตอบในเรื่องที่ศึกษา การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เลือกปรากฏการณ์ที่สนใจ 2) วิเคราะห์เนื้อหาในบทเรียนที่จะบูรณาการสอนได้ 3) วางลำดับกิจกรรม 4) วางแผนตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน โดยการนำเสนอข้อมูล ผู้เรียนเองจะมีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้ 4 ประการ ดังนี้ 1) การสังเกตปรากฏการณ์ที่ศึกษาร่วมกันจากมุมมองแบบองค์รวมหรือสหวิทยาการ 2) การตั้งคำถามหรือการกำหนดปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษาร่วมกัน 3) การใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการลงมือปฏิบัติเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ภายใต้แนวความคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4) การสะท้อนคิดและการประเมินตามสภาพจริง (Daehler และ Folsom, 2016)

วิชาสังคมศึกษา เป็นสาขาวิชาที่มีลักษณะบูรณาการ มีการเรียนรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับมโนทัศน์ และเป็นกระบวนการขั้นตอนในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งเน้นการสืบสวนปัญหา การพิจารณาตัดสินใจในทางจริยธรรม ตลอดจนการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม (Dyneson และคณะ, 2003) ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและธรรมชาติของวิชาสังคมศึกษา มีลักษณะที่สอดคล้องกันคือการบูรณาการความรู้ อีกทั้งการนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

จริงในชีวิตประจำวัน ย่อมส่งผลให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับความจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้

ความฉลาดรู้การเงินเป็นเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมปัจจุบันมีแนวโน้มที่อาจจะเกิดวิกฤตการณ์ในด้านต่าง ๆ ได้มาก จึงเป็นที่มาของการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อให้เกิดความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ ทักษะคิด และพฤติกรรมในการตัดสินใจทางการเงินที่ดี และในที่สุดจะส่งผลให้มีสุขภาพทางการเงินที่ดีด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559a) รวมทั้งการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ทางการเงิน มีพฤติกรรมทางการเงินที่ถูกต้อง มีเจตคติทางการเงินที่ดี ตลอดจนมีการส่งเสริมการออมและการให้ความรู้ทางการเงินซึ่งควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นช่วงวัยที่สามารถปลูกฝังและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ง่ายกว่าช่วงวัยอื่น และการมีวินัยในการออมและการใช้จ่ายเงินจะติดตัวนักเรียนไปจนโต เพื่อให้วางแผนรับมือกับอนาคต สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยก้าวสู่สังคมสูงอายุกับความไม่แน่นอนหากเกิดวิกฤตการณ์เช่นปัจจุบัน

คำถามของการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีลักษณะอย่างไร
2. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้หรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้

วัตถุประสงค์

- 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
- 2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่

- ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน

- ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความฉลาดรู้การเงิน

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนพระนารายณ์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่มีความสนใจในการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน จำนวน 40 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) คัดเลือกจากการสัมภาษณ์ในประเด็น ความสนใจที่มีต่อกิจกรรมชุมนุม ความคาดหวังต่อกิจกรรมในชุมนุม ประสพการณ์ทางการเงินของตนเองและบุคคลในครอบครัว และการทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินโดยวัดความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน

3. ด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้เป็นปรากฏการณ์ที่มีเนื้อหาอยู่ในสาระเศรษฐศาสตร์ พัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 12 สัปดาห์ จำนวน 4 ปรากฏการณ์ ดังนี้

- 1) ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19)
- 2) ปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงิน
- 3) ปรากฏการณ์ทุนนิยม
- 4) ปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ

4. สิ่งที่ศึกษา

- 1) ความฉลาดรู้การเงิน
- 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน

5. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 คาบ คาบละ 55 นาที

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความฉลาดรู้ทางการเงิน หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานทางการเงินและความเสี่ยงของบริการทางการเงิน สามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้โดยเลือกใช้ได้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของตนเอง โดยมีวินัยทางการเงิน มีการวางแผนทางการเงิน มีการบริหารจัดการการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวัดได้จากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น รายละเอียด ดังนี้

1. ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) หมายถึง ความรู้ในการระบุวิเคราะห์ คำนวณ รวมทั้งประเมินข้อมูลทางการเงิน สามารถนำความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน ด้านการทำธุรกรรม การวางแผนและการจัดการทางการเงิน ความเสี่ยงและผลตอบแทน ตลอดจนภูมิทัศน์ทางการเงิน ไปใช้ในการบริหารจัดการการเงิน

2. ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) เป็นแนวโน้มของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นผู้วางแผนและจัดการเงิน ประกอบด้วย ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้ การไตร่ตรองก่อนซื้อ การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด ตั้งเป้าหมายระยะยาว และการเลือกวิธีการออมที่เหมาะสม ซึ่งพฤติกรรมทางการเงินเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับการมีความรู้ทางการเงิน

3. ด้านเจตคติทางการเงิน (Financial Attitude) เป็นความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็นของบุคคล ที่นำไปสู่แรงจูงใจในการวางแผนและจัดการเงิน โดยประกอบด้วย การวางแผนทางการเงิน การเก็บออมเงิน และความพึงพอใจในการใช้จ่ายเงิน เจตคติเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับการมีความรู้ทางการเงิน

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นตัวกำหนดปรากฏการณ์หรือประเด็นให้นักเรียนศึกษา มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นสังเกตปรากฏการณ์ โดยเริ่มจากการสังเกตปรากฏการณ์ที่ครูนำเสนอ นักเรียนเรียนรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวและมีความสำคัญต่อ

การดำเนินชีวิต นักเรียนจะได้สังเกตปรากฏการณ์ร่วมกันภายในกลุ่มจากมุมมองที่หลากหลาย และแตกต่างกัน

2) ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์ นักเรียนร่วมกันทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ โดยนักเรียนร่วมกันตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ร่วมกันภายในกลุ่ม โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำและกระตุ้นนักเรียน รวมทั้งมีการสืบค้นความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

3) ขั้นจัดการเรียนรู้ นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการสร้างองค์ความรู้ตามความสนใจของตนเอง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการสืบค้น ค้นคว้า อภิปราย วิพากษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม และลงมือปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ โดยใช้ องค์ความรู้ที่หลากหลายนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาปรากฏการณ์เพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหา

4) ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้ ครูประเมินผลการเรียนรู้จากการนำเสนอผลการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียน ซึ่งได้จากการที่นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ นำเสนอปากเปล่า หรือแสดงออกในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อสะท้อนองค์ความรู้หรือวิธีการแก้ปัญหาและสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้

3. แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน แบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่ผู้วิจัยสร้าง มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน ประกอบด้วย เพศ และระดับชั้นเรียน

ตอนที่ 2 ความรู้ทางการเงิน มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก มีเนื้อหาครอบคลุม เรื่อง การหาร มูลค่าของเงินตามกาลเวลา ดอกเบี้ยเงินเชื่อ การคำนวณเงินต้นและ ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น ความเสี่ยงและผลตอบแทน นิยามของเงินเฟ้อ และการกระจายความเสี่ยง

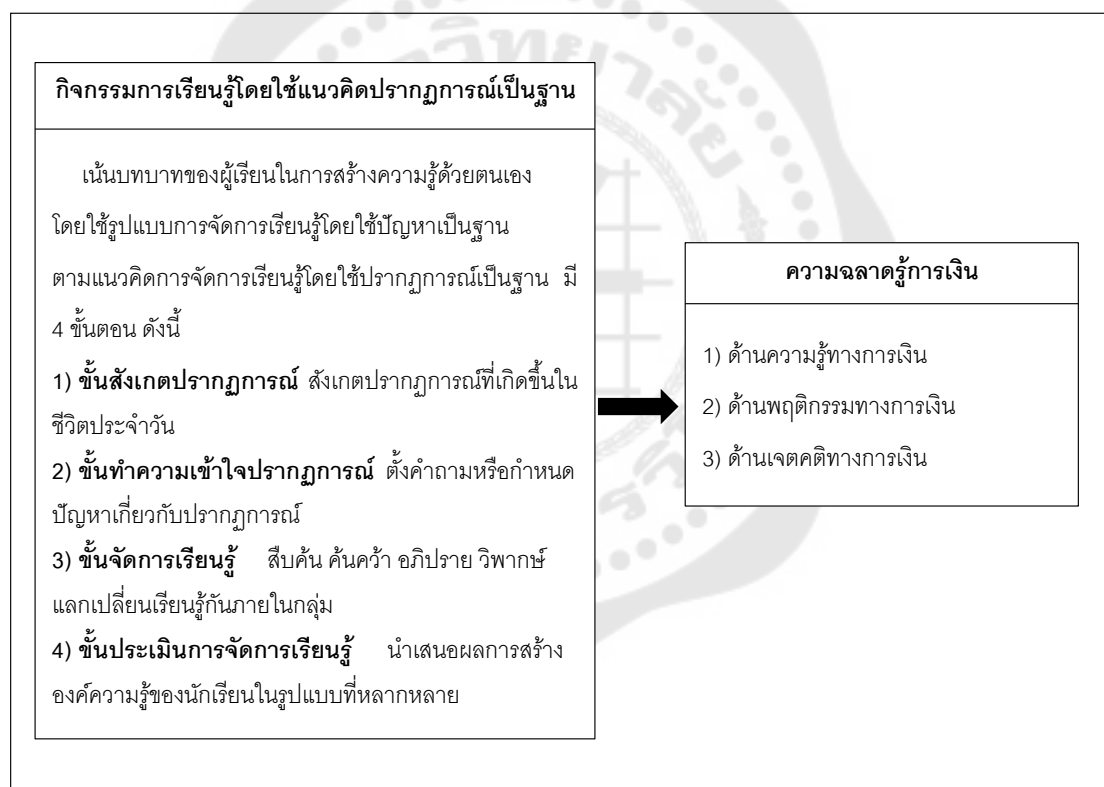
ตอนที่ 3 พฤติกรรมทางการเงิน มีลักษณะเป็นแบบประเมินตนเอง 5 ระดับ มีเนื้อหาครอบคลุม เรื่อง ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้ การไตร่ตรองก่อนซื้อ การเปรียบเทียบ ข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด ตั้งเป้าหมายระยะยาว และการเลือกวิธีการออมที่เหมาะสม

ตอนที่ 4 เจตคติทางมีลักษณะเป็นแบบประเมินตนเอง 5 ระดับ มีเนื้อหาครอบคลุม เรื่อง การวางแผนทางการเงิน การเก็บออมเงิน และความพึงพอใจในการใช้จ่ายเงิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่พัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
2. เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางของการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในรูปแบบของการปลูกฝังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการมุ่งเน้นเพียงความรู้ทางการเงิน

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดรู้การเงิน
 - 1.1 ความหมายของความฉลาดรู้การเงิน
 - 1.2 องค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน
 - 1.3 ความสำคัญของความฉลาดรู้การเงิน
 - 1.4 รายงานผลการสำรวจความฉลาดรู้การเงิน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน
 - 2.1 ความฉลาดรู้การเงินในวิชาสังคมศึกษา
 - 2.2 ปัญหาและพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา
 - 2.3 แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน
 - 2.4 แนวทางการวัดและประเมินผลความฉลาดรู้การเงิน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
 - 3.1 ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
 - 3.2 ความเป็นมาของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
 - 3.3 หลักการพื้นฐาน และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
 - 3.4 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
 - 3.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงิน
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

1. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงิน

แนวคิดเรื่องความฉลาดรู้ทางการเงินเกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 และมีรากกล่าวถึงอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1914 โดยระบุเป็นข้อความตอนหนึ่งในกฎหมายชื่อ Smith – Lever Act ของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ต้องการสร้างพลเมืองให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการจัดการศึกษาทางการเงิน (Tschache, 2009) โดยเฉพาะภายหลังการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี ค.ศ.2000 เป็นต้นมา สะท้อนให้เห็นว่า การมีความฉลาดรู้ทางการเงินที่ดี จะช่วยให้สามารถก้าวผ่านความท้าทายต่าง ๆ ไปได้อย่างมั่นคง ดังนั้น ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) จึงควรเป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมให้กับประชาชนไทย โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ความหมายของความฉลาดรู้ทางการเงิน

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ได้บัญญัติคำว่า Financial Literacy ไว้ว่า ความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้านทรัพยากรการเงินได้อย่างรอบรู้จากข้อมูลรอบด้าน มีประสิทธิภาพ เกิดความมั่นคงและมีความสุขดีมีสุขของบุคคลและสังคม นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้คำนิยามของความฉลาดรู้ทางการเงินไว้หลากหลาย อาทิ The President Advisory Council on Financial Literacy (PACFL) ได้ให้ความหมายของความฉลาดรู้ทางการเงิน Financial Literacy ว่าเป็นความสามารถในการใช้ความรู้ และทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน (PACFL, 2008) ซึ่งความหมายใกล้เคียงกับที่องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) เสนอนิยามไว้ว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นการผสมผสานระหว่างความตระหนัก ความรู้ ทักษะ ทักษะคิด และพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางการเงินที่ดี อันจะนำไปสู่ความกินดีอยู่ดี (OECD, 2012) และในส่วนของธนาคารแห่งประเทศไทย ใช้คำว่า ทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) หมายถึง การมีความรู้ ความเข้าใจถึงลักษณะพื้นฐานและความเสี่ยงของบริการทางการเงิน สามารถนำความรู้ไปใช้ในทางปฏิบัติเพื่อให้ตัดสินใจเลือกใช้ได้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของตนเอง มีวินัยทางการเงิน รู้จักวางแผนทางการเงิน และสามารถบริหารจัดการการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564)

จะเห็นได้ว่า ความฉลาดรู้ทางการเงิน ครอบคลุมความหมายในหลายมิติ ทั้งด้านความรู้ พฤติกรรม และเจตคติ โดยส่วนใหญ่อ้างอิงนิยามขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ทั้งนี้ เพราะเป็นองค์กรหลักในการสำรวจและให้การศึกษาค้นคว้าความฉลาดรู้ทางการเงิน ซึ่งหลายประเทศในโลกยอมรับคำนิยามนี้ แล้วนำไปกำหนดนโยบายทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน

เมื่อสังเคราะห์นิยามจากหน่วยงานต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) หมายถึง การผสมผสานความรู้ทางการเงิน (Knowledge) ทักษะทางการเงิน (Skills) ทักษะคติทางการเงิน (Attitude) และพฤติกรรมทางการเงิน (Behavior) เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจทางการเงินที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง อันจะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดี

1.2 องค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงิน

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) กล่าวว่า ความฉลาดรู้ทางการเงิน มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และเจตคติทางการเงิน (Financial Attitude) (OECD, 2021) ซึ่งองค์ประกอบสอดคล้องกับธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยยึดค่านิยมรวมทั้งองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงินจากองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ (OECD) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นมาตรฐานและสามารถเปรียบเทียบกับต่างประเทศได้ อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างในการใช้คำในภาษาไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยพบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้คำว่า Financial literacy ในภาษาไทยว่า ทักษะทางการเงิน และใช้คำว่า Financial Attitude ในภาษาไทยว่า ทักษะคติทางการเงิน ทั้งนี้จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงขอใช้คำว่า Financial literacy ในภาษาไทยว่า ความฉลาดรู้ทางการเงิน และ Financial Attitude ในภาษาไทยว่า เจตคติทางการเงิน เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ทั้งนี้แบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ใช้กรอบทั้งสามด้านในการดำเนินการสำรวจวัดความฉลาดรู้ทางการเงิน มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 การวัดความฉลาดรู้ทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563)

ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy)		
ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) (7 คะแนน)	พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) (9 คะแนน)	เจตคติทางการเงิน (Financial Attitude) (5 คะแนน)
1) การหาร	1) ตัดสินใจทางการเงินและ	1) มีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้
2) มูลค่าของเงินตาม กาลเวลา	จัดสรรเงินก่อนใช้	คิดวางแผนเพื่ออนาคต
3) ดอกเบี้ยเงินเชื่อ	2) เลือกวิธีการออมที่ เหมาะสม	2) มีความสุขในการใช้เงิน มากกว่าเก็บออมเพื่ออนาคต
4) การคำนวณเงินต้นและ ดอกเบี้ยเงินฝาก	3) ไตร่ตรองก่อนซื้อ	3) มีเงินต้องใช้จ่ายอย่าง เต็มที่
	4) ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา	

ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy)		
ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) (7 คะแนน)	พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) (9 คะแนน)	เจตคติทางการเงิน (Financial Attitude) (5 คะแนน)
5) ดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น	5) ดูแลการเงินของตนเอง	
6) ความเสี่ยงและ ผลตอบแทน	อย่างใกล้ชิด 6) ตั้งเป้าหมายระยะยาว	
7) นิยามของเงินเฟ้อ	7) เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการ	
8) การกระจายความเสี่ยง	ซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่ง ที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ	
	8) ไม่กู้เมื่อเงินไม่พอใช้	

เมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงิน ได้ ดังนี้

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Program for International Student Assessment, 2018) ให้ความหมายของคำว่า ความรู้ทางการเงิน คือ ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการเงินของโลก (financial world) และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดทางการเงิน (financial concepts) โดยมีเนื้อหาครอบคลุม เรื่อง เงินและธุรกรรมทางการเงิน (Money and transactions) การวางแผนและการจัดการเงิน (Planning and Managing Finance) ความเสี่ยงและผลตอบแทน (Risk and reward) และภูมิทัศน์ทางการเงิน (Financial Landscape) แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านเงินและธุรกรรมทางการเงิน มีเนื้อหาเกี่ยวกับความแตกต่างของรูปแบบทางการเงิน จุดประสงค์ของเงิน การจัดการธุรกรรมทางการเงิน อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การชำระเงินด้วยรูปแบบที่หลากหลาย การคำนวณมูลค่าของเงิน เช็คและบัญชีธนาคาร นอกจากนี้ยังรวมไปถึงทักษะการดูแลเงินสด การคำนวณมูลค่าของเงิน เอกสารและใบเสร็จทางการเงิน

ด้านที่ 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย และการสร้างความมั่งคั่ง ด้วยการวางแผนทางการเงินทั้งระยะสั้นและระยะยาว กระบวนการในการจัดการ การวางแผน และตรวจสอบรายได้ ค่าใช้จ่าย ความเข้าใจแนวทางการเสริมสร้างความมั่งคั่งและความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดี และการใช้บัตรเครดิตและเงินออม

ด้านที่ 3 ความเสี่ยงและผลตอบแทน การสร้างความสมดุลระหว่างความเสี่ยงกับผลตอบแทนทางการเงิน เช่น การประกันภัย การออม ความเข้าใจเกี่ยวกับการได้กำไรและการขาดทุนทางการเงินจากการใช้บริการทางการเงิน รวมทั้งผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ได้แก่ สินเชื่อ เงินฝาก และการลงทุน

ด้านที่ 4 ภูมิทัศน์ทางการเงิน ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับโลกทางการเงิน ได้แก่ สิทธิความรับผิดชอบของผู้บริโภคในตลาดเงิน และสภาพแวดล้อมทางการเงิน รวมทั้งการเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในสภาวะเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะ

พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2016) กำหนดพฤติกรรมทางการเงิน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการเงินและธุรกรรม ได้แก่ มีความสามารถในการนับจำนวนเงินในสกุล ดูแลรักษาเงินของตนเองได้ รวมทั้งระบุที่มาของรายได้และวิธีการหาเงิน แนวทางในการพัฒนาแผนธุรกิจ สามารถคำนวณจำนวนรวมใบเสร็จรับเงิน และอ่านข้อมูลเอกสารทางการเงินได้

ด้านการวางแผนและการจัดการเงิน ได้แก่ เลือกลงมือในการจัดทำรายรับรายจ่าย ติดตามค่าใช้จ่ายและปรับเปลี่ยนค่าใช้จ่ายเมื่อมีความจำเป็น ไม่ใช้จ่ายเงินเกินตัว วางแผนการใช้จ่ายเงิน ทั้งนี้ยังสามารถเลือกบริการทางการเงินที่ช่วยให้ตนเองไปถึงเป้าหมายการเงินในระยะสั้นได้ที่ตั้งไว้ได้ มีเงินออม สามารถคำนวณเงินออมกับรายได้และค่าใช้จ่ายในปัจจุบันได้ มีข้อมูลการออมและค่าใช้จ่าย พัฒนาแผนการออมเงิน และคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาและค่าเงิน

ด้านการจัดการความเสี่ยงและผลตอบแทน ได้แก่ ประเมินและเปรียบเทียบระหว่างความเสี่ยงกับผลตอบแทน สามารถค้นหาคำแนะนำที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลตอบแทน รวมทั้งมีความระมัดระวังและพิจารณาถึงความคุ้มค่าอย่างรอบคอบ

ด้านภูมิทัศน์ทางการเงิน ได้แก่ ค้นหาข้อมูลสินค้าที่มีผู้ร้องเรียนก่อนการตัดสินใจ รวมทั้งยังร้องเรียนหากไม่ได้รับความพึงพอใจจากผลิตภัณฑ์ มีการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ก่อนตัดสินใจ สามารถรักษาข้อมูลของผลิตภัณฑ์ทางการเงินของตนเองได้ รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาเมื่อพบว่าตนเองได้รับผลกระทบจากการถูกฉ้อโกง (OECD, 2016)

เจตคติทางการเงิน (Financial Attitude) Sibley (2010) ให้นิยามเจตคติทางการเงินว่าเป็นความเชื่อ (Beliefs) และความรู้สึก (Feelings) เกี่ยวกับเงิน นอกจากนี้ Hayes (2006) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเจตคติทางการเงินผ่านการศึกษางานวิจัยของ Yamauchi and Templer (1982) โดยแบ่งเจตคติทางการเงินเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงทางการเงิน 2) การสร้าง

ความมั่นคงทางการเงิน 3) ด้านอำนาจทางการเงิน ทั้งนี้งานวิจัยของ Hayes มุ่งศึกษาโดยเน้นด้านความมั่นคงทางการเงินและด้านการสร้างความมั่นคงทางการเงิน เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน

1.3 ความสำคัญของความฉลาดรู้การเงิน

ระดับความสามารถทางการเงิน (Financial capability) เป็นสิ่งที่หลายประเทศเริ่มให้ความสำคัญ ดังนั้น จึงมีความพยายามที่จะพัฒนาระดับความสามารถทางการเงินในระดับที่ต่ำให้สูงขึ้น ผ่านการให้การศึกษและสร้างกลยุทธ์เกี่ยวกับความสามารถทางการเงิน (Kempson, 2009) สอดคล้องกับในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ต่างมีความกังวลเกี่ยวกับระดับความฉลาดรู้การเงิน (Financial Literacy) ของพลเมืองของตนมากขึ้น ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากปัญหาด้านเศรษฐกิจที่มีความท้าทายมากขึ้น ดังนั้น ความฉลาดรู้การเงินจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาได้อย่างมั่นคง (OECD, 2013b) ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยมีความเห็นสอดคล้องเช่นเดียวกับ OECD ว่าความฉลาดรู้การเงินเป็นปัจจัยในการส่งเสริมให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ อีกทั้งเมื่อประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจ อาทิ ความเปราะบางทางการเงินของภาคครัวเรือน การเข้าสู่สังคมสูงวัย และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการเงิน จะทำให้สามารถก้าวผ่านปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556ก) ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการกำหนดให้ความฉลาดรู้การเงินเป็นวาระแห่งชาติ รวมทั้งยังต้องส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของประชาชนในวงกว้าง ส่งเสริมการออมที่ไม่ใช่ตัวเงิน สนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือน และส่งเสริมการออมผ่านกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ให้มีองค์กรการเงินชุมชน และเสนอให้กำหนดความฉลาดรู้การเงินเป็นหลักสูตริวิชาบังคับในระบบการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาระดับปริญญาตรี การเงิน และการคลัง วุฒิสภา, 2564)

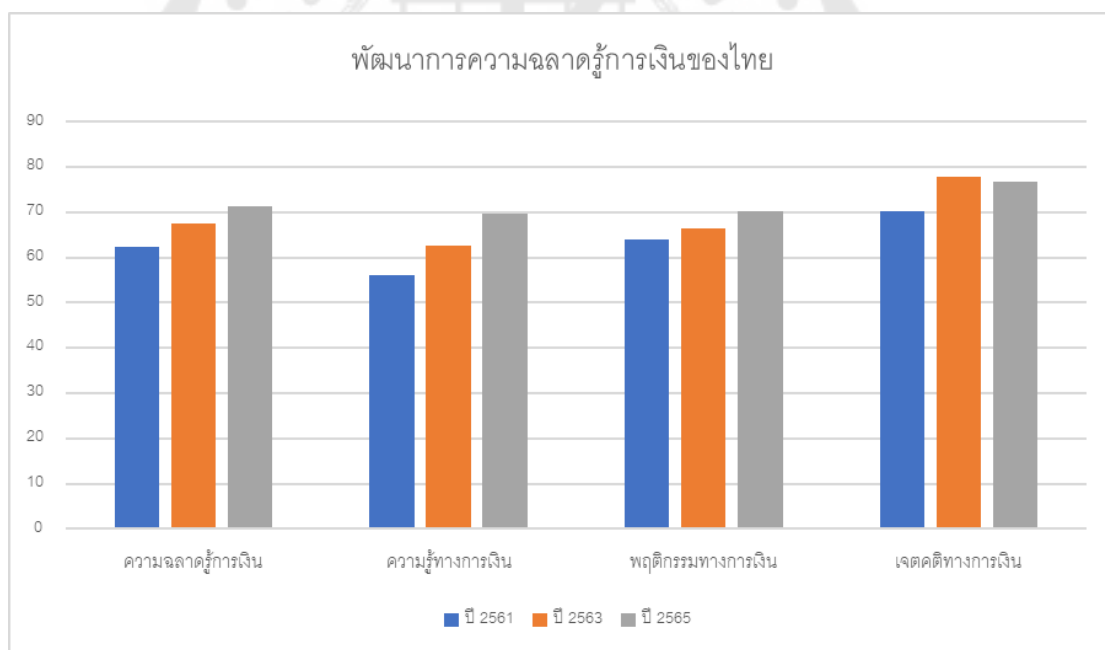
จะเห็นได้ว่าความฉลาดรู้การเงินของประชาชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในระดับประเทศ อันจะทำให้สามารถรับมือกับความท้าทายทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.4 รายงานผลการสำรวจความฉลาดรู้การเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติในการสำรวจระดับความฉลาดรู้การเงินของคนไทยตามกรอบ ของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 ล่าสุดในปี พ.ศ.2565 นับเป็นครั้งที่ 9 โดยมีการสำรวจตามรอบทุก 2 ปี เพื่อติดตามพัฒนาการระดับความฉลาดรู้การเงินของ

ประชาชน และสนับสนุนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมความรู้ทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยและระดับประเทศ โดยใช้กรอบการสำรวจความฉลาดรู้การเงินของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) เพื่อให้ได้ผลที่เป็นมาตรฐาน และสามารถเปรียบเทียบในระดับสากลได้ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และเจตคติทางการเงิน (Financial Attitude) โดยผลการสำรวจความฉลาดรู้การเงิน พบว่า ในภาพรวมคนไทยมีแนวโน้มมีความฉลาดรู้การเงินสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อพิจารณาผลการสำรวจปี พ.ศ.2559 พบว่าค่าเฉลี่ยด้านความฉลาดรู้การเงินของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 61.0 โดยมีความรู้ทางการเงินน้อยที่สุดจากคะแนนความฉลาดรู้การเงินทั้ง 3 ด้าน รายละเอียด ดังนี้ ด้านความรู้ทางการเงิน ร้อยละ 48.6 พฤติกรรมทางการเงิน ร้อยละ 62.2 และเจตคติทางการเงิน ร้อยละ 76.0 อย่างไรก็ตามพัฒนาการความฉลาดรู้การเงินของคนไทยปี พ.ศ.2559 มีแนวโน้มดีขึ้นจากปี พ.ศ.2556 ยกเว้นด้านพฤติกรรมทางการเงินซึ่งปรับตัวลดลงจากหลายหัวข้อ เช่น การไม่ตั้งเป้าหมายระยะยาว ขาดการดูแลบริหารเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด ไม่ชำระค่าใช้จ่ายตรงตามเวลาเรียกเก็บ และขาดการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนก่อนการเลือกซื้อ โดยกลุ่มที่มีคะแนนความฉลาดรู้การเงินต่ำกว่ากลุ่มอื่น ได้แก่ เยาวชน อายุ 10 – 19 ปี และผู้สูงอายุ อายุ 80-99 ปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559b) ต่อมาในปี พ.ศ.2561 พบว่า คนไทยมีระดับความฉลาดรู้การเงินสูงขึ้นกว่าปี พ.ศ.2559 ร้อยละ 66.2 โดยมีแนวโน้มระดับความฉลาดรู้การเงินปรับตัวสูงขึ้นในทุกองค์ประกอบเมื่อเปรียบเทียบกับครั้งก่อน ทั้งนี้มีความรู้ทางการเงิน ร้อยละ 55.7 พฤติกรรมทางการเงิน ร้อยละ 67.8 และ เจตคติทางการเงิน ร้อยละ 78.0 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสากลพบว่าองค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงินของคนไทยยังมีคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD โดยเฉพาะในเรื่องนิยามเงินเพื่อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน (High risk, High return) และการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน (Diversification) ซึ่งถือเป็นหัวข้อที่คนไทยยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องมาโดยตลอด (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561) ต่อมาในปี พ.ศ.2563 ผลการสำรวจในภาพรวมแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีพัฒนาการระดับความฉลาดรู้การเงินดีขึ้น ร้อยละ 71.0 โดยเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินทั้ง 3 ด้าน พบว่าคนไทยมีพัฒนาการดีขึ้นในทุกด้าน โดยมีความรู้ทางการเงิน ร้อยละ 62.9 แต่ยังคงเร่งส่งเสริมหัวข้อที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ ได้แก่ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน และมูลค่าเงินตามเวลา ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ร้อยละ 71.1 โดยหัวข้อการบริหารจัดการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินไม่พอใช้มีคะแนนลดลง ซึ่งอาจจะสะท้อนผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ

โรคโควิด-19 ด้านเจตคติทางการเงิน ร้อยละ 82.0 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) และผลการสำรวจปีล่าสุด พ.ศ.2565 สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีพัฒนาการของระดับความฉลาดรู้ทางการเงินที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 71.4 ทั้งนี้ คะแนนที่เพิ่มขึ้นเกิดจากองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงินในด้านความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้นในเกือบทุก หัวข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 69.7 และร้อยละ 70.3 ตามลำดับ ขณะที่คะแนนด้านเจตคติทางการเงินมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยจากปี พ.ศ.2563 มาอยู่ที่ร้อยละ 76.8 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) อย่างไรก็ตาม ในการสำรวจความฉลาดรู้ทางการเงินปี พ.ศ.2565 มีการปรับลดคะแนนและข้อคำถาม เพื่อให้การวัดระดับความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นไปตามมาตรฐานสากล และสามารถเปรียบเทียบผลสำรวจของไทยกับประเทศอื่นที่เข้าร่วมการสำรวจกับ OECD ได้ เมื่อเทียบพัฒนาการของระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน 3 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 - พ.ศ.2565 โดยมีการปรับการคำนวณคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงินและองค์ประกอบตาม OECD ฉบับปี พ.ศ.2565 มีรายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพ 2 พัฒนาการความฉลาดรู้ทางการเงินของคนไทยปี 2561 – 2565

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแยกองค์ประกอบจะพบว่า องค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีเพียงองค์ประกอบด้านเจตคติทางการเงินเท่านั้นที่ พ.ศ.2565 ที่มีคะแนนลดลง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน

2.1 ความฉลาดรู้การเงินในวิชาสังคมศึกษา

ตามที่คณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา การเงิน และการคลัง วุฒิสภา ได้ส่งรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ความรอบรู้ทางการเงินของประชาชนไทย (Financial Literacy) ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาตอบข้อเสนอลงและตอบกลับเกี่ยวกับความฉลาดรู้การเงิน โดยกล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้พื้นฐานทางการเงิน เพื่อให้เยาวชนเห็นความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการออม รู้จักเก็บออมในวิธีที่เหมาะสม เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิตที่มีคุณธรรม และเป็นผู้บริโภคที่ชาญฉลาด รู้เท่าทัน คิดก่อนตัดสินใจซื้อ รู้จักคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากและสินเชื่อ ผลตอบแทนจากการลงทุนที่เหมาะสมกับวัย มีภูมิคุ้มกันทางการเงิน และสามารถใช้ทักษะของตนในการหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้บรรจุความรู้ดังกล่าว ไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังตารางแนบ

ตาราง 2 ตารางมาตรฐานและตัวชี้วัดสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6

ชั้น	ตัวชี้วัด
	มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการ ในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
ม.1	<ol style="list-style-type: none"> อธิบายความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ อธิบายความเป็นมาหลักการและความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย
ม.2	<ol style="list-style-type: none"> วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนและการออม อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ เสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค

ชั้น	ตัวชี้วัด
ม.3	1. อธิบายกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ 2. มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์
ม.4-6	1. อภิปรายการกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ 2. ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ 3. ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนและประเทศ 4. วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ไข
มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก	
ม.1	1. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และความแตกต่างของสถาบันการเงินแต่ละประเภทและธนาคารกลาง 2. ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ 3. ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด อุปสงค์และอุปทาน 4. อภิปรายผลของการมีกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา
ม.2	1. อภิปรายระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ 2. ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย 3. วิเคราะห์การกระจายของทรัพยากร ในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ 4. วิเคราะห์การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศส่งผลต่อ คุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิต และ ราคาสินค้า
ม.3	1. อธิบายบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ 2. แสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย และกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อบุคคล กลุ่มคน และประเทศชาติ 3. อภิปรายบทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ 4. อภิปรายผลกระทบที่เกิดจากภาวะ เงินเฟ้อ เงินฝืด

ชั้น	ตัวชี้วัด
	5. วิเคราะห์ผลเสียจากการว่างงาน และแนวทางแก้ปัญหา
	6. วิเคราะห์สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ
ม.4-6	1. อธิบายบทบาทของรัฐบาลด้านนโยบายการเงิน การคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ 2. วิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อสังคมไทย 3. วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน ประกอบด้วย 1) ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) 2) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behaviour) และ 3) เจตคติทางการเงิน (Financial Attitude) เมื่อพิจารณามาตรฐานและตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 กับองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินตามโครงสร้างการวัดของ OECD INFE จะพบว่า ตัวชี้วัดไม่ครอบคลุมตามองค์ประกอบของ OECD INFE ที่มีประเด็นที่ชี้เฉพาะและเน้นความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเงินในชีวิตประจำวัน ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการพัฒนากิจกรรมชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

2.2 ปัญหาและพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน

แม้ว่าความฉลาดรู้การเงินจะถูกรับรู้ไว้ในระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเนื้อหาความรู้ทางการเงินจะถูกเป็นส่วนหนึ่งของวิชาเศรษฐศาสตร์ มีการให้นักเรียนได้ทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมมือกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) จัดทำโครงการ “เงินทองของมีค่า” ขึ้นในปี พ.ศ. 2546 แต่หลักสูตรการเงินนี้ถูกรับรู้ให้เป็นวิชาเลือกเท่านั้น นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาในสาขาเศรษฐศาสตร์ การเงิน หรือคณิตศาสตร์ ซึ่งทำให้กลายเป็นข้อจำกัดทางด้านความรู้ความสามารถของครูในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาดังกล่าวให้กับนักเรียน (สถาบันคีนันแห่งเอเซีย, 2558)

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะพบว่า ตัวชี้วัด ยังไม่ครอบคลุมองค์ประกอบของความฉลาดรู้

การเงินทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ F. Olesen & M. Ove Madsen ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์ พบว่า ครูผู้สอนมุ่งเน้นการสอนเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก โดยปล่อยพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสในการรับมือกับปรากฏการณ์ในชีวิตจริงอย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุนี้หลากหลายมหาวิทยาลัยจึงมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้กับปัญหาทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง (Olesen และ Madsen, 2017)

ธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติได้เริ่มจัดทำแบบสำรวจความฉลาดรู้การเงินของไทย นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เมื่อเทียบกับการจัดอันดับช่วงวัยจะอยู่ในช่วงวัยที่เรียกว่า Gen Z หมายถึง บุคคลที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 เป็นต้นไป อ้างอิงจากการแบ่งการวิเคราะห์แยกตามช่วงอายุ ภาพรวมของผลสำรวจในปี พ.ศ.2556 พบว่า บุคคลในกลุ่ม Gen Z ยังมีความรู้พื้นฐานทางการเงินไม่ดีนัก อีกทั้งยังไม่เห็นความสำคัญของการตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว รวมทั้งยังไม่เห็นความสำคัญของการเก็บออม และไม่ได้เก็บออมในวิธีที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังขาดทักษะในการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนซื้อ และไม่ทราบแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมในการศึกษาหาข้อมูล (กมลชนก สกนธวัฒน์, 2562) ซึ่งผลการสำรวจสอดคล้องกับข้อมูลผลการสำรวจความฉลาดรู้การเงินในปีพ.ศ.2558 อย่างไรก็ดีตามในปี พ.ศ.2561 พบว่า เด็กในช่วงวัยดังกล่าวมีระดับคะแนนในด้านต่าง ๆ สูงขึ้นในทุกด้าน แต่เมื่อเทียบกับประชากรในช่วงวัยอื่น พบว่า มีระดับความฉลาดรู้การเงินในภาพรวมและพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่เดียวกันองค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงิน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเสนอว่า ควรมีการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินในทุกด้าน โดยเฉพาะนิยามเงินเฟ้อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน การบริหารและการวางแผนทางการเงิน รวมทั้งส่งเสริมนิสัยการออม เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินที่ดีในอนาคต (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

2.3 แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน

จากสภาพปัญหาและพฤติกรรมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา รวมทั้งความสำคัญของความฉลาดรู้การเงิน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดรู้การเงินให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา อันจะเป็นพื้นฐานของการบริหารจัดการเงินที่ดีในอนาคตต่อไป ทั้งนี้ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินซึ่งสรุปได้ 3 มิติ คือ มิติด้านความรู้ทางการเงิน มิติด้านพฤติกรรม

ทางการเงิน และมีมิติด้านเจตคติ กล่าวคือ เสนอว่าควรมีการส่งเสริมความรู้พื้นฐานทางการเงินผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง การส่งเสริมให้นักเรียนออมเงินปฏิบัติจนเป็นนิสัย โดยใช้เทคโนโลยีด้าน Mobile Application เข้ามาเป็นแรงจูงใจ ตลอดจนการสร้างทัศนคติทางการเงินที่ดี ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

OECD แนะนำว่าควรบรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน และจัดการศึกษาทางการเงิน (Financial Education) ในโรงเรียนให้เร็วที่สุด เพราะถือเป็นนโยบายที่เป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาทางการเงินเป็นกระบวนการระยะยาว การจัดการศึกษาทางการเงินให้กับนักเรียนที่อายุน้อย จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้และทักษะ เพื่อที่จะสร้างพฤติกรรมทางการเงินในแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ Ben Bernanke อดีตผู้ว่าการธนาคารกลางสหรัฐอเมริกาได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาทักษะทางการเงิน ที่ควรเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (Life - Long pursuit) ซึ่งจะทำได้คนทุกวัยและทุกระดับเศรษฐกิจปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงกับความต้องการและสถานการณ์ทางการเงินได้ (Ben Bernanke, 2011) อ้างถึงใน (Tisdell และ other, 2013) อีกทั้งในปี พ.ศ.2555 การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของเอเปค ออกแถลงการณ์ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทางการเงินในกลุ่มประเทศสมาชิกความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก (APEC) ถ้อยแถลงนี้ยังสนับสนุนให้กลุ่มประเทศสมาชิกมีส่วนร่วมในโครงการวัดความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับการประเมินนักศึกษาด้านชาติ (PISA) ในปี พ.ศ.2558 (OECD, 2021) นอกจากนี้สถาบันคีนันแห่งเอเชีย เสนอนโยบายสำหรับการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินในประเทศไทยว่าควรส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินผ่านวิถี “การเรียนรู้โดยการลงมือทำ” (Learning by doing) และเชื่อมโยงความรู้ให้เข้ากับบริบทในชีวิตประจำวันของนักเรียน (สถาบันคีนันแห่งเอเชีย, 2558) อย่างไรก็ตามการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินนั้น จะต้องใช้ระยะเวลาที่เพียงพอ โดยเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน เจตคติทางการเงิน จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางการเงิน (Marlowe, 2014)

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาทางการเงินนอกจากจะให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแล้ว ยังส่งเสริมการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านการเผยแพร่ในช่องทางต่าง ๆ อันจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความฉลาดรู้การเงินแก่นักเรียน ในส่วนของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน มีนักวิชาการได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดการเงิน ไว้ดังนี้

Claxton เสนอเทคนิคการสอนเชิงวิพากษ์เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน (Using Deliberative Techniques to Teach Financial Literacy) ซึ่งเป็นการสอนเกี่ยวกับการอภิปราย โดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีวิธีการสอน ดังนี้

1. การโต้เถียงที่ทางวิชาการ (Educational Debate) เป็นการแข่งขันอย่างเป็นทางการระหว่างสองทีม โดยที่ทีมหนึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุน และอีกทีมหนึ่งเป็นฝ่ายโต้แย้งจากประเด็นที่กำหนด ทั้งสองทีมจะต้องมีการวิเคราะห์หาเหตุผลมาสนับสนุนเพื่อโน้มน้าวใจ

2. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) เป็นเทคนิคการสอนที่ให้นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น โดยเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคม การแสดงบทบาทสมมติจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมในชีวิตจริงภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดขึ้น เป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนได้แสดงบทบาททางสังคมได้หลากหลาย

3. การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulations) เป็นการใช้กระบวนการกลุ่ม มีลักษณะคล้ายคลึงกับการแสดงบทบาทสมมติ แต่มีความแตกต่างกันตรงที่การใช้สถานการณ์จำลอง นักเรียนจะมีอิสระในการแสดงออกตามธรรมชาติของตนเอง ในขณะที่การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการแสดงออกของตัวละครบทบาทสมมติเท่านั้น

4. การนำเสนอ (Presentations) เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในวิธีการสอนที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากนี้ครูผู้สอนอาจให้นักเรียนใช้การนำเสนอ เช่น การนำเสนอปากเปล่าในห้องเรียน การอ่าน การพูดอย่างฉับพลัน การกล่าวสุนทรพจน์ เป็นต้น

Tisdell, Taylor, และ Forte เสนอแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินด้วยการใช้ข้อมูลข่าวสารทางการเงินที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้เป็นการเน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ รวมทั้งมีการส่งเสริมให้มีการอภิปรายในชั้นเรียนทั้งระดับกลุ่มย่อย และระดับชั้นเรียน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการเงินของครูผู้สอนและผู้เรียน และเล่าเรื่องและการยกตัวอย่าง โดยมีหลักการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การนำเสนอข้อมูล (Presentation of Information) เน้นการแลกเปลี่ยนและให้ข้อมูล โดยใช้ภาพและเอกสารประกอบการเรียนที่หลากหลาย อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งนี้การใช้ภาพยังเป็นวิธีการที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนที่มีความถนัดทั้งจากการดูภาพและการฟังเรียนรู้ร่วมกันได้

2. การมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interactive approaches) เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ทางการเงิน โดยมีการส่งเสริมให้มีการ

อภิปรายและเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน อีกทั้งผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนกล้าที่จะซักถาม รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการใช้เทคนิคที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลึกซึ้งและมีความสนใจต่อประเด็นทางการเงิน มีการใช้คำถามเพื่อประเมินความเข้าใจ นอกจากนี้ ผู้สอนจะต้องพยายามรู้ว่าผู้เรียนรู้อะไร ต้องการรู้อะไร และประเด็นทางการเงินใดที่มีเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ชุมชน สังคม และวัฒนธรรมของผู้เรียน นอกจากนี้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ผ่านการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนแบ่งปันประสบการณ์ทางการเงิน โดยการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) และส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ในห้องเรียน เช่น การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสำรวจประเด็นทางการเงิน ระบุสิ่งที่ผู้เรียนต้องการรู้ ดังนั้น การมีปฏิสัมพันธ์จึงทำให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทางการเงินกับบริบทชีวิตจริงของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ผู้สอนยังอาจใช้กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

3. การใช้เรื่องเล่า (Use of Stories) เรื่องเล่าที่ใช้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเงินทั้งของตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเรื่องเล่าเหล่านั้นจะให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน ทำให้สามารถจดจำเรื่องเล่าซึ่งเป็นข้อมูลทางการเงินที่มีความหมายต่อผู้เรียนได้ติดทนนาน อีกทั้งยังก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนจะได้รับฟังเรื่องเล่าของผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนอยากแบ่งปันเรื่องเล่าของตนเองกับผู้ที่ประสบการณ์คล้ายคลึงกัน อีกทั้งผู้สอนอาจถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับความสำเร็จทางการเงิน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับการประสบความสำเร็จทางการเงิน จะทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงทางการเงินของตนเองตามไปด้วย ดังนั้นเรื่องเล่าจะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อว่าสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองไปในทางที่ดีขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดเรื่องราวต้องทำอย่างระมัดระวัง เรื่องเล่าที่เล่าต้องเป็นเรื่องที่ผู้เล่าสะดวกใจในการเล่าเรื่อง หากเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่ต้องการเปิดเผย ผู้สอนอาจใช้การแต่งเรื่อง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าถึงประเด็นที่ต้องการโดยไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น (Tisdell และ other, 2012) อ้างถึงใน (ปรินทร์ ทองเผือก, 2561)

จากข้อมูลข้างต้น ได้ข้อสรุปแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนว่า การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินควรจัดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งต้องมีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกตัดสินใจทางการเงินภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ อันจะเป็นการฝึกฝนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับความท้าทายทางการเงินได้ในอนาคต

2.4 แนวทางการวัดและประเมินผลความฉลาดรู้การเงิน

ความฉลาดรู้การเงินเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในสถานะที่เศรษฐกิจมีความซับซ้อน ดังนั้น จึงมีนักวิชาการ หน่วยงานด้านการเงิน และองค์กรด้านการเงินและเศรษฐกิจ ได้เสนอแนวทางการวัดและประเมินผลความฉลาดรู้การเงิน เพื่อนำไปใช้ในการระบุผลความฉลาดรู้การเงินของประเทศ รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของประชากรในประเทศ ทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการเปรียบเทียบระดับความฉลาดรู้การเงินระหว่างประเทศอีกด้วย (OECD, 2011) โดยการวัดและประเมินผลจะมีความสอดคล้องกับนิยามและองค์ประกอบที่ให้ไว้ ดังนี้

Hung, et al. ได้สรุปแนวทางการวัดความฉลาดรู้การเงินในช่วง ค.ศ. 1996 – 2008 โดยเสนอว่า การนิยามความหมายของความฉลาดรู้การเงินมีผลต่อการวัดและประเมินผล และความฉลาดรู้การเงินนั้นสามารถวัดได้จากความสามารถในการใช้ความรู้และทักษะทางการเงิน โดยสรุปว่า ส่วนใหญ่การวัดความฉลาดรู้การเงินนั้นจะมีวิธีการวัด 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การทดสอบ (Performance Test) เพื่อวัดความรู้และทักษะทางการเงิน 2) การประเมินตนเอง (Self Assessment) เพื่อวัดความรู้ตามการรับรู้ของตนเอง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวัด ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถาม หรืออาจเป็นแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่ใช้ทั้งแบบทดสอบและแบบสอบถาม ทั้งนี้ส่วนใหญ่เนื้อหาในการวัดมีขอบเขตครอบคลุม 3 เรื่อง ได้แก่ การออม การลงทุน และหนี้สิน ดังตารางที่ 3 (Hung และคณะ, 2009) อ้างถึงใน (ปรินทร์ ทองเผือก, 2561) ตาราง 3 แนวทางการวัดความรู้ทางการเงินในมิติความรู้และทักษะทางการเงิน

ผู้เสนอ	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการวัด				
		การประเมินตนเอง	การทดสอบ	การออม	การลงทุน	หนี้สิน
Volpe, Chen, & Pavlicko (1996)	แบบทดสอบ แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ		✓		✓	
Chen & Volpe (1998)	แบบทดสอบ แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 36 ข้อ		✓	✓	✓	✓
Volpe, Kotek, & Chen (2002)	แบบทดสอบ แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ		✓		✓	

ผู้เสนอ	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการวัด				
		การประเมินตนเอง	การทดสอบ	การถาม	การลงทุน	หนี้สิน
Hilgert, Hogarth, & Beverley (2003)	แบบทดสอบความรู้ทางการเงิน		✓	✓	✓	✓
FINRA (2003)	แบบวัด แบบเลือกตอบ ถูก หรือ ผิด จำนวน 10 ข้อ	✓	✓			
Moore (2003)	- แบบทดสอบความรู้ทางการเงิน แบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ - แบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ทางการเงิน จำนวน 14 ข้อ - แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเงินทางบวกและทางลบ จำนวน 15 ข้อ - แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความเชื่อมั่นเกี่ยวกับหนี้สิน	✓	✓	✓	✓	✓
Mandell (2004)	แบบทดสอบความรู้ทางการเงิน จำนวน 24 ข้อ		✓	✓	✓	✓
Agnew & Szykman (2005)	- แบบทดสอบ แบบเลือกตอบหลายตัวเลือกและเลือกตอบ ถูกหรือผิด จำนวน 10 ข้อ - แบบสอบถามความรู้ด้านการลงทุน แบบมาตราประมาณค่า 10 ระดับ	✓	✓		✓	

ผู้เสนอ	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการวัด				
		การประเมินตนเอง	การทดสอบ	การถาม	การลงทุน	หนี้สิน
NCEE (2005)	แบบทดสอบความรู้ทางการเงิน จำนวน 24 ข้อ		✓	✓	✓	✓
Lusardi and Mitchell (2006, 2008)	แบบทดสอบ แบบเลือกตอบหลาย คำตอบและเลือกตอบ ถูก หรือผิด จำนวน 3 ข้อ		✓	✓	✓	
Lusardi & Mitchell (2007a)	แบบทดสอบด้านการคำนวณ จำนวน 3 ข้อ		✓		✓	
Lusardi & Mitchell (2007b)	- แบบวัดการรู้เรื่องการเงินขั้นพื้นฐาน แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ - แบบวัดการรู้เรื่องการเงินขั้นสูง แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 8 ข้อ	✓	✓	✓	✓	
Mandell (2007)	แบบทดสอบความรู้ทางการเงิน		✓	✓	✓	
van Rooij, Lusardi, and Alessie (2007)	- แบบทดสอบการรู้เรื่องการเงินขั้น พื้นฐาน แบบเลือกตอบหลาย ตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ - แบบทดสอบการรู้เรื่องการเงินขั้นสูง แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 8 ข้อ		✓	✓	✓	

ผู้เสนอ	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการวัด				
		การประเมินตนเอง	การทดสอบ	การถาม	การลงพื้นที่	หนังสือ
van Rooij, Lusardi, and Alessie (2007)	- แบบทดสอบการรู้เรื่องการเงินขั้นพื้นฐาน แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ - แบบทดสอบการรู้เรื่องการเงินขั้นสูง แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 8 ข้อ		✓	✓	✓	
Lusardi and Tufano (2008)	แบบวัด แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก จำนวน 3 ข้อ	✓	✓			✓
ANZ Bank (2008)	แบบวัดการรู้เรื่องการเงิน จำนวน 26 ข้อ	✓	✓	✓	✓	✓

OECD INFE (2011) ได้เสนอแนวทางการวัดความฉลาดรู้การเงินเพื่อดำเนินโครงการสำรวจความฉลาดรู้การเงินของประชาชนทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 18 – 79 ในระดับนานาชาติ โดยมีวิธีการวัดความฉลาดรู้การเงิน ด้วยการสัมภาษณ์ส่วนตัว ทั้งการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวและการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยมีเครื่องมือที่ใช้วัด คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (OECD, 2011) ซึ่ง Atkinson and Messy ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสำรวจที่ประเทศทั้ง 14 ประเทศที่นำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของ OECD ไปใช้ เพื่อศึกษาระดับความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงินที่แสดงออก อันจะส่งผลต่อเจตคติทางการเงินในระยะยาว ทั้งนี้ มีการวางโครงสร้างการวัดตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินที่จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) หมายถึง ความรู้และความเข้าใจ มโนทัศน์พื้นฐานทางการเงิน และความสามารถในการประยุกต์ความรู้และความเข้าใจทางการเงิน ไปใช้บริหารจัดการเงินในสถานการณ์ต่าง ๆ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่วัดความรู้ทางการเงิน 8 ข้อ ซึ่งข้อคำถามจะครอบคลุมหัวข้อทางการเงินที่หลากหลายและมีความยากแตกต่างกันไป การประเมินผลทำได้โดยการนับจำนวนคำตอบที่ถูกต้องโดยผู้ตอบแบบสอบถาม กำหนดเป็นคำตอบที่ถูกต้อง 6 ข้อขึ้นไป ถือว่ามีความรู้ทางการเงินในระดับสูง

2. พฤติกรรมทางการเงิน (Financial behavior) หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเงินในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแบบสอบถามถามคำถามหลากหลายรูปแบบ เพื่อค้นหาเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น คิดก่อนตัดสินใจซื้อ จ่ายบิลตรงเวลา เป็นต้น คะแนนพฤติกรรมทางการเงินนับพฤติกรรมเชิงบวกที่แสดง มีค่าคะแนนสูงสุด 9 คะแนน และคะแนนตั้งแต่ 6 ขึ้นไปถือว่ามีพฤติกรรมทางการเงินสูง

3. เจตคติทางการเงิน (Financial Attitudes) หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการเงินและการบริหารจัดการเงินความตระหนักถึงคุณค่าของเงิน และความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการเงินในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อความเพื่อวัดเจตคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อเงินและการวางแผนสำหรับอนาคต 5 คำถาม หากตอบแบบสอบถามข้อเจตคติเชิงบวกมากกว่า 3 ข้อขึ้นไปถือว่ามีเจตคติทางการเงินดี (Atkinson และ Messy, 2012)

OECD ได้เสนอแนวทางการวัดความฉลาดรู้การเงินในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) โดยวัดความฉลาดรู้การเงินด้วยการทดสอบและการสอบถาม เครื่องมือที่ใช้วัด ได้แก่ แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ที่ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นแบบทดสอบ มี 2 ลักษณะ คือ แบบเลือกตอบหลายตัวเลือกและแบบเขียนตอบสั้น ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง โดยมีโครงสร้างการวัดความฉลาดรู้การเงินแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้และความสามารถทางการเงิน (Cognitive Domain) 2) พฤติกรรมและเจตคติทางการเงิน (Non –Cognitive Domain) (OECD, 2013b)

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) ได้ประยุกต์โครงสร้างการวัดความฉลาดรู้การเงินจากองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) และได้นำเสนอโครงสร้างในการวัดความฉลาดรู้การเงินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และด้านเจตคติทางการเงิน (Financial Attitudes) พร้อมทั้งกำหนดสัดส่วนของคะแนนโดยมีคะแนนเต็ม 21 คะแนน ตามตารางที่ 1 ข้างต้น (OECD, 2012)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

3.1 ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า ปรากฏการณ์ หมายถึง การสำแดงออกมาให้เห็น ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า phenomenon ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning :

PhBL) ซึ่งสอดคล้องกัน ดังนี้ Silander ให้ความหมายว่า เป็นการศึกษามีจุดเริ่มต้นจากปรากฏการณ์ โดยการสังเกตปรากฏการณ์แบบองค์รวมที่อาศัยมุมมองที่หลากหลาย และมีลักษณะเป็นการบูรณาการข้ามวิชา (Silander, 2015) เช่นเดียวกับ Symeonidis and Schwarz ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้ที่นำปรากฏการณ์มาใช้ ส่งผลให้การเรียนรู้ลักษณะนี้ไม่ใช่การเรียนแบบรายวิชาแต่นำไปสู่การเรียนรู้เชิงสหวิทยาการ ช่วยให้เห็นความเกี่ยวข้องและเข้าใจธรรมชาติของปรากฏการณ์จากมุมมองที่หลากหลาย เพราะปรากฏการณ์เหล่านั้นไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ในทันที แต่เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน (Symeonidis และ Schwarz, 2016) สอดคล้องกับความหมายที่ อรรถพรณ บุตรภักตัญญู ได้ให้ความหมายว่า การนำปรากฏการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ นำไปสู่การสำรวจด้วยมุมมองที่หลากหลายในเชิงสหวิทยาการจากปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยเทคนิควิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียนจากการศึกษาข้ามพรมแดนระหว่างวิชาภายใต้บริบทที่เชื่อมโยงกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง (อรรถพรณ บุตรภักตัญญู, 2561) เช่นเดียวกับ ภูวดล วิริยะ (2561) ให้ความหมายว่า การนำเอาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงบนโลกมาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ ในลักษณะที่เป็น Topical Learning และ Thematic Learning ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการในลักษณะสหวิทยาการ และเกิดการสร้างความรู้และทักษะที่มีความหมายกับตนเอง สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงทั้งในอดีตและปัจจุบันมาเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาอาศัยการทำงานร่วมกันเพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย โดยมีลักษณะเป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ

3.2 ความเป็นมาของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning) ได้รับความสนใจขึ้นเมื่อประเทศฟินแลนด์ ได้รับการจัดอันดับจากการสอบระดับนานาชาติของ The OECD's Programme for International Student Assessment (PISA) ที่ประเมินด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จากนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี ที่จัดอันดับให้ระบบการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ได้รับการยกย่องว่าเป็นระบบการศึกษาที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลกเมื่อปี ค.ศ. 2000 (Symeonidis & Schwarz, 2016) โดยเบื้องหลังความสำเร็จหนึ่งของประเทศฟินแลนด์มีสาเหตุหลายประการ ดังนี้ 1) มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี สำหรับเด็กทุกคนให้มีโอกาสในการศึกษาที่เท่าเทียมกัน 2) ครูเป็นวิชาชีพที่ไฝ่ฝันของเยาวชน 3) มีนโยบายที่เข้มแข็งในการจัดการศึกษา 4) ประชาชนไว้วางใจโรงเรียน และ 5) ระบบการศึกษามีความยั่งยืนและการเมืองมี

ความมั่นคง นอกจากนี้ยังเน้นการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต ด้วยแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Symeonidis และ Schwarz, 2016)

ในปี ค.ศ. 2014 ประเทศฟินแลนด์ได้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยมีแนวคิดที่ว่า “The world is changing around the school” รวมทั้งผลกระทบของโลกาภิวัตน์และความท้าทายเพื่อความยั่งยืนในอนาคตที่เพิ่มมากขึ้น ภายในบริบทใหม่ ทักษะใหม่ในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน จึงจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงเนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะสม จึงมีการกำหนดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning) ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่ ที่เริ่มใช้ในปี ค.ศ. 2016 (Symeonidis และ Schwarz, 2016) ทั้งนี้การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning) นั้น ได้รับการพัฒนาตั้งแต่ ค.ศ. 1980 โดยนำเสนอในรูปแบบของโมดูลการเรียนรู้แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary Learning modules: MLs) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะข้ามพิสัย (Transversal Competencies) ของผู้เรียนภายใต้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุข และได้พัฒนาการคิด พัฒนาทักษะหลัก และพัฒนาทักษะทางอารมณ์สังคมจากการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีส่วนในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (อรพวรรณ บุตรกัตต์ญญ, 2561)

3.3 หลักการพื้นฐานและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และข้อมูลความรู้เป็นผลผลิตที่ได้จากกระบวนการแก้ปัญหา (Problem-Solving) ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม ที่มีการสังเกตด้วยมุมมองที่หลากหลาย (Silander, 2015) (Daehler และ Folsom, 2016) และ (Kompa, 2017) ได้นำเสนอลักษณะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานดังต่อไปนี้

1. เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์ในชีวิตจริงหรือบริบทจริงเป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินการหรือการเดินเรื่อง โดยมีการผสมผสานองค์ความรู้ ความคิดรวบยอด และทักษะจากหลายศาสตร์มาบูรณาการเชื่อมโยงกับประเด็นที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ

2. ปรัชญาการณที่เลือกมาใช้ เป็นปรัชญาการณที่ต้องมีความหมายต่อผู้เรียน ไม่ใช่เรื่องไกลตัว เพื่อที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากปรัชญาการณไปใช้ได้

3. มีการลงมือปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ โดยเน้นทักษะหรือวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับ

4. เริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบร่วมกัน ซึ่งคำตอบที่ได้นั้น เกิดจากกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5. ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน มีความสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง

6. การเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

7. การใช้กระบวนการสืบเสาะในการเรียนรู้ จากการตั้งคำถาม ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เพื่อแสวงหาคำตอบ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

8. คำถามหรือปัญหาที่เป็นประเด็นเริ่มต้นของการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งมีความซับซ้อนที่ต้องใช้ความรู้จากหลายศาสตร์

9. เน้นให้ผู้เรียนได้ทำงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ซึ่งผู้เรียนจะได้ร่วมกันในการแสวงหาคำตอบ และร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

10. เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันวิพากษ์ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่อีกได้ (ชลาริปี สมหาหิต, 2562)

3.4 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้ปรัชญาการณเป็นฐาน

Silander กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรัชญาการณเป็นฐาน มีองค์ประกอบที่แสดงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดนี้ 5 ประการ ดังนี้

1. ความเป็นองค์รวม (holistic) การเรียนรู้แบบสหวิทยาการ (Multi Disciplinary) ของการจัดการเรียนรู้จากการใช้ปรัชญาการณ ไม่แบ่งเป็นรายวิชาแบบเดิม แต่มุ่งเน้นไปที่การสำรวจเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง

2. สภาพจริง (authenticity) การใช้วิธีการ เครื่องมือ จากสถานการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง เพื่อแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของผู้เรียน

3. บริบท (contextuality) การเรียนรู้ปรัชญาการณที่เกิดขึ้นจริง โดยปรัชญาการณนั้นไม่สามารถกำหนดไว้ล่วงหน้าได้ ค่อนข้างไม่ชัดเจนและคลุมเครือ ซึ่งผู้เรียนจะได้สังเกตในบริบทที่กว้างขึ้น

4. การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based inquiry learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามด้วยตนเองและร่วมกันสร้างความรู้ในกระบวนการเรียนรู้

5. กระบวนการเรียนรู้ (learning process) เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นในการพัฒนาสมมติฐานและทฤษฎีที่ใช้ในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถวางแผนกระบวนการเรียนรู้โดยการสร้างภาระงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูช่วยในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และให้แนวทางแก่ผู้เรียน (Silander, 2015)

นอกจากนี้ Kompa ยังได้นำเสนอลักษณะการจัดการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน ว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสืบเสาะที่เริ่มต้นจากการตั้งคำถาม ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อหาคำตอบ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลในการสืบค้นและวิธีหาคำตอบ

2. คำถามหรือปัญหาที่เป็นประเด็นเริ่มต้นในการเรียนรู้จะเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมีความซับซ้อนที่ต้องพิจารณาโดยใช้ความรู้จากหลายศาสตร์เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา

3. เน้นกระบวนการกลุ่ม ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกันในการค้นหาคำตอบ ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

4. เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ประเด็นต่าง ๆ โดยที่ประเด็นที่นำมาพิจารณาอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา (Kompa, 2017)

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่แสดงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีความยืดหยุ่น สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม โดยครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มองในมุมมองที่หลากหลายนำไปสู่การเข้าถึงโลกแห่งความเป็นจริง

3.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) เป็นการเรียนการสอนที่เน้นที่การบูรณาการในรูปแบบสหวิทยาการจากการศึกษาปรากฏการณ์ ซึ่ง พงศธร มหาวิจิตร และชลลธิป สมานิติ ได้เสนอแนะขั้นตอนการนำการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไปใช้ ดังนี้

1. เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ (Select an Interesting Phenomenon) โดยปรากฏการณ์ที่เลือกต้องมีความเหมาะสมกับประสบการณ์และระดับชั้นของผู้เรียน รวมทั้งมีความน่าสนใจทั้งต่อตัวผู้เรียนและครู การเลือกต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียนที่มีวัย เพศ ประสบการณ์ และความรู้เดิมที่แตกต่างกัน บางครั้งปรากฏการณ์ที่เลือกมาอาจจะไม่สามารถบูรณาการได้ทุกศาสตร์ แต่ควรมองปรากฏการณ์เป็นชุด (Think about the Phenomena as a Set) และไม่ควรมองหาปรากฏการณ์ที่สมบูรณ์แบบ

2. วิเคราะห์คุณค่าของบทเรียนที่มีอยู่ (Analyze the Utility of Your Existing Lessons) เป็นการวิเคราะห์ว่าผู้เรียนจะได้เรียนรู้อะไร สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปรากฏการณ์ได้ หากปรากฏการณ์ที่เลือกมานั้นไม่ตรงกับเป้าหมายของบทเรียนได้ ครูควรหากิจกรรมเพิ่มเติมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระที่จำเป็น เช่น การใช้วีดิทัศน์ การบรรยาย การมอบหมายให้อ่านเพิ่มเติม หรือให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอก

3. วางลำดับกิจกรรม (Plan a Sequence of Activities) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ หลังจากที่ได้ปรากฏการณ์แล้ว ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกตปรากฏการณ์ และสนทนาอภิปรายกับผู้เรียนเพื่อสำรวจแนวคิดและตั้งคำถามที่อยากเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

4. วางแผนการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน โดยการนำเสนอข้อมูล (Make a Plan for How You will Know Students have made Sense of the Phenomenon) เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การเขียนอธิบาย การออกแบบการนำเสนอ การสรุปในรูปแบบของโปสเตอร์ การนำเสนอปากเปล่า เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความคิดรวบยอดและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ หากผู้เรียนมีความเข้าใจที่คาดเคลื่อน ครูควรอธิบายเพิ่มเติม (ชลธิป สมานิติ, 2562) (มหาวิทยาลัย, 2560)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงิน

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

กมลชนก สกนธวัฒน์ (2562) ได้วิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบจากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน พบว่า

มีการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านความรู้และทักษะทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านเจตคติทางการเงินตามลำดับ

ปริญทร์ ทองเผือก (2561) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ที่มีต่อการรู้เรื่องการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์มีผลการเปลี่ยนแปลงของการรู้เรื่องการเงิน ได้แก่ ความรู้และความสามารถทางการเงิน แนวโน้มของพฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน ตามลำดับ

F. Olesen & M. Ove Madsen (2017) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนเน้นปัญหาเป็นฐานว่าเป็นแนวทางที่ไม่ใช่การเรียนการสอนหลักของการสอนเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากพบว่าในหลากหลายห้องเรียนเศรษฐศาสตร์นั้น ครูผู้สอนมุ่งเน้นการสอนเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก โดยปล่อยพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสในการรับมือกับปรากฏการณ์ในชีวิตจริงอย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุนี้หลากหลายมหาวิทยาลัยจึงมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้กับปัญหาทางเศรษฐศาสตร์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

ภูวดล วิริยะ (2561) ได้การนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนเหตุการณ์โลกในยุคปัจจุบันสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยสรุป ได้ดังนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยนำเหตุการณ์โลกในยุคปัจจุบันสามารถตอบสนองต่อธรรมชาติรายวิชาและจุดประสงค์ของการศึกษา

สุชานันท์ วรพัฒนานนท์ (2565) ได้นำเสนองานวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาในภาพรวม ก่อนเรียน ร้อยละ 49.75 หลังเรียนร้อยละ 81.25 ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากระดับน้อยเป็นระดับมาก และมีระดับทักษะในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ ด้านการให้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านใช้วิจารณญาณและการตัดสินใจ และด้านการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านใช้การคิดอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับปานกลาง

Daehler & Folsom (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Making Sense of Science : Phenomena-based Learning ผลการศึกษาพบว่า เมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลและทักษะใหม่มาใช้กับปรากฏการณ์จะช่วยให้ข้อมูลใหม่นั้น ๆ มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง เกิดความรู้ได้ด้วยวิธีที่ผู้เรียนทำงานเหมือนนักวิทยาศาสตร์และวิศวกร นักเรียนไม่ต้องรอครูผู้สอนที่จะให้คำตอบ แต่นักเรียนหาคำตอบและวิธีการแก้ปัญหาออกแบบ การสืบสวนอธิบายสิ่งที่ต้องการอยากรู้เพื่ออธิบายและถามคำถามใหม่ด้วยตนเอง วิธีการนี้ต้องการความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้น เป็นผู้สร้างความรู้และผู้แก้ปัญหาได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. ระเบียบวิธีในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย
4. แผนการดำเนินการวิจัย
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนพระนารายณ์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่มีความสนใจในการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน จำนวน 40 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) คัดเลือกจากการสัมภาษณ์ในประเด็น ความสนใจที่มีต่อกิจกรรมชุมนุม ความคาดหวังต่อกิจกรรมในชุมนุม ประสบการณ์ทางการเงินของตนเองและบุคคลในครอบครัว และการทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินโดยวัดความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน

2. ระเบียบวิธีในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้วงจรการปฏิบัติตามแนวคิดของ Kemmis and Mc Taggart (Kemmis, อ้างถึงในสุวิมล ว่องวานิช, 2560) เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงานวิจัย โดยเป็นวงจรมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นปฏิบัติการ (Act) 3) ขั้นสังเกต (Observe) และ 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งผู้วิจัยได้

ปฏิบัติตามวงจรการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน เพื่อนำผลสะท้อนในแต่ละขั้นมาปรับปรุงแผนการปฏิบัติในขั้นตอนต่อไป จนสามารถพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนได้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีลักษณะทำเป็นวงจรซ้ำทั้งหมด 4 วงจร ตามกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรายละเอียดของการปฏิบัติการในวงจร PAOR มีดังนี้

วงจรที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง COVID – 19 กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

วงจรที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง อาชญากรรมทางการเงิน

วงจรที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทุนนิยมกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคนิยม

วงจรที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ

การวางแผนก่อนการดำเนินวงจร PAOR

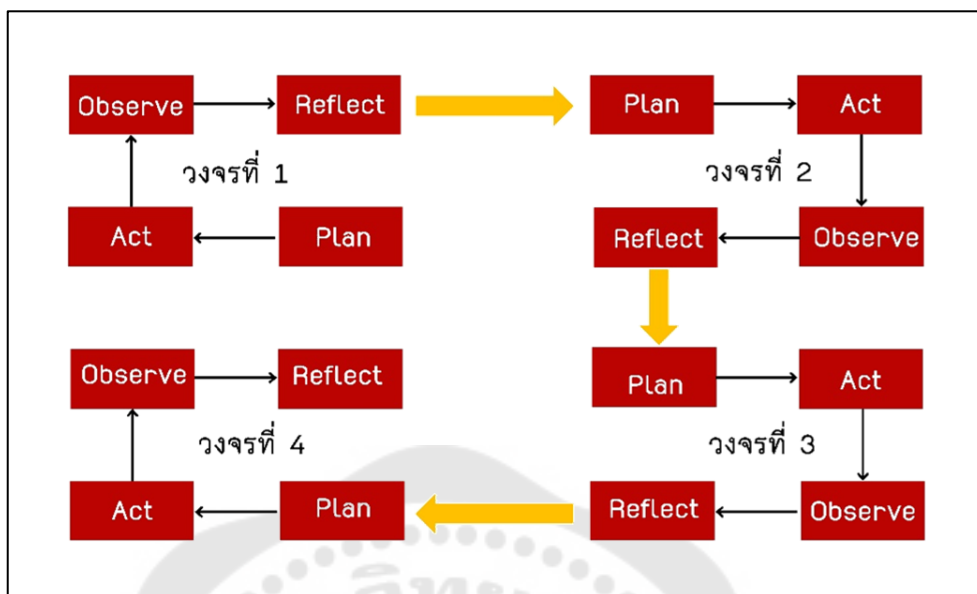
1. ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาของการจัดการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ พบว่าแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะบรรจุความรู้พื้นฐานทางการเงินไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบมาตรฐานและตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษา กับองค์ประกอบของการวัดความฉลาดรู้การเงินตามโครงสร้างการวัดของ OECD ตัวชี้วัดยังไม่ครอบคลุม ซึ่งองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน OECD มีประเด็นที่ชี้เฉพาะและเน้นความฉลาดรู้การเงินที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเงินในชีวิตประจำวัน แม้ว่าการตรวจศึกษาธิการจะมีการจัดทำโครงการ เงินทองของมีค่า ร่วมกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) แต่ก็เป็นเพียงวิชาเลือก จึงนำไปสู่การจัดทำคำอธิบายความฉลาดรู้การเงินและการกำหนดผลการเรียนรู้ชุดความรู้ความฉลาดรู้การเงิน

2. ผู้วิจัยศึกษาความหมาย และองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทย เพื่อกำหนดขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา และแนวทางการวัดและประเมินผลความฉลาดรู้การเงินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวทางการวัดการรู้เรื่องการเงินของ OECD INFE (2011) ; Atkinson and Messy (2012) เป็นหลัก จากนั้นออกแบบและกำหนดลักษณะของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินให้เหมาะสมกับผู้เรียน สร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของผู้เรียน ซึ่งมีองค์ประกอบครอบคลุม 3 ด้าน คือ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน นำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของผู้เรียนให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC) จากนั้นผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายก่อนนำไปใช้ นำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินไปใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าระดับความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) และค่าความเที่ยง (Reliability) แล้วจึงนำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินไปใช้กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนในชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน ในปีการศึกษา 2566 นักเรียนทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่ได้พัฒนาขึ้น พบว่านักเรียนในชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน จำนวน 40 คน มีระดับความฉลาดรู้การเงินอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 7.50 และมีระดับความฉลาดรู้การเงินอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.50 และมีระดับความฉลาดรู้การเงินอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 35.00 แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินในแต่ละด้าน พบว่า องค์ประกอบของความฉลาดรู้ที่มีนักเรียนมีระดับความฉลาดรู้การเงินอยู่ในระดับต่ำมากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านเจตคติ รองลงมา คือ องค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงิน และองค์ประกอบด้านพฤติกรรมทางการเงิน ตามลำดับ

4. ผู้วิจัยคัดเลือกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลต่อนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เชื่อมโยงปรากฏการณ์กับชีวิตประจำวัน รายละเอียด ดังนี้ ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19), ปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงินในยุคปัจจุบัน, ปรากฏการณ์ทุนนิยม และปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ เพื่อนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน จำนวน 4 กิจกรรมการเรียนรู้ มีแนวทางในการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการตามวงจร PAOR ดังภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพ 3 แผนผังการดำเนินการวิจัยตามวงจร PAOR

วงจรถิ่นที่ 1 เรื่อง COVID – 19 กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

1. **ขั้นวางแผน (Plan)** ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนในชุมชนความฉลาดรู้การเงินมาใช้วางแผนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ในวงจร PAOR ที่ 1 ผู้วิจัยเลือกออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) ชื่อกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง COVID – 19 กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป สาระสำคัญเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยส่งผลกระทบทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังส่งผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป เป็นวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับวิถีชีวิตใหม่อย่างเหมาะสมจะทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้และสามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางวิกฤตที่เกิดขึ้นได้ โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน จำนวน 4 ขั้นตอน จากนั้นผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. **ขั้นปฏิบัติการ (Act)**

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนในชุมชนความฉลาดรู้การเงิน เรื่อง โควิด 19 กับการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย จำนวน 4 คาบ คาบละ 55 นาที โดยจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 คาบ รวมระยะเวลา 4 สัปดาห์ รายละเอียด ดังนี้

1) **ขั้นสังเกตปรากฏการณ์** นักเรียนสังเกตปรากฏการณ์ผ่านกิจกรรมอักษรนำ คำโควิด และการชมคลิปวิดีโอเกี่ยวกับผลกระทบของปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19)

2) **ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์** นักเรียนร่วมกันตั้งคำถามและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบค้น รวมทั้งการดูคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19)

3) **ขั้นจัดการเรียนรู้** นักเรียนร่วมกันสืบค้นข้อมูลความรู้จากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำความรู้มาใช้อภิปรายในประเด็น “โควิด – 19 กับวิถีชีวิตใหม่” และทำกิจกรรมธุรกิจ ยุคโควิด – 19 มีลักษณะในการใช้บทบาทสมมติ

4) **ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้** นักเรียนออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ ในหัวข้อ “วิถีชีวิตใหม่” ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น บ้ายประชาสัมพันธ์ คลิปวิดีโอประชาสัมพันธ์ เป็นต้น และทำกิจกรรม ธุรกิจยุค New Normal โดยใช้การจำลองสถานการณ์ เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ขั้นสังเกต (Observe)

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในระหว่างการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วบันทึกหลังกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง COVID – 19 กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาเป็นอย่างดี สะท้อนจากกิจกรรม “อักษรนำ คำโควิด” ที่นักเรียนสามารถพูดคำเกี่ยวกับโควิด – 19 ได้อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตาม พบปัญหาในเรื่องของการตั้งคำถามและประเด็นปัญหาที่นักเรียนสนใจ นักเรียนยังไม่สามารถตั้งคำถามได้อย่างหลากหลายและครอบคลุม ดังนั้นครูจึงต้องมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำในการตั้งประเด็นคำถามและกำหนดปัญหา จนทำให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากการสืบค้นความรู้ผ่านการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ในหัวข้อ “วิถีชีวิตใหม่” ได้ แต่ยังพบปัญหาในด้านข้อจำกัดของเวลาในการทำกิจกรรมที่ไม่เพียงพอในการจัดทำผลงานเพื่อสะท้อนผลการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

4. ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

ผู้วิจัยนำผลจากขั้นสังเกตมาสะท้อนผลว่าสามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ หากมีข้อบกพร่องที่พบจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ผลจากวงจรปฏิบัติการว่าสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความฉลาดรู้การเงิน เมื่อผลที่ได้รับไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะทำการปรับปรุงและพัฒนา

การจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการถัดไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีประเด็นการปรับปรุง การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) นักเรียนยังไม่สามารถตั้งประเด็นคำถามหรือปัญหาที่สนใจได้อย่าง หลากหลาย
- 2) นักเรียนยังขาดความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่นำเชื่อถือ
- 3) นักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมในขั้นตอนประเมินการเรียนรู้ได้ตามเวลาที่ กำหนด
- 4) นักเรียนขาดความกล้าแสดงออกในการแสดงความคิดเห็น เมื่อครูให้อภิปราย หรือแสดงความคิดเห็นต่อปรากฏการณ์

วงจรที่ 2 เรื่อง อาชญากรรมทางการเงิน

1. ขั้นวางแผน (Plan)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำมาออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาชญากรรมทาง การเงิน จำนวน 4 คาบ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงินในยุค ปัจจุบัน มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมทางการเงิน โดยเฉพาะการลงทุนในรูปแบบ ต่าง ๆ จึงทำให้ต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อลดความเสี่ยงในการถูกหลอกลวงจากการลงทุน รวมทั้งเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนอย่างคุ้มค่าและสอดคล้องกับความต้องการมาก ที่สุด ทั้งนี้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมี 4 ขั้นตอน โดยนำ ประเด็นการปรับปรุงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรที่ 1 มาปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้อีก จากนั้นผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ แล้วปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 4 ประเด็นการปรับปรุงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรที่ 1 และผลการแก้ไขปรับปรุง

ประเด็นการปรับปรุงการจัดการกิจกรรม การเรียนรู้จากวงจรที่ 1	ผลการแก้ไขปรับปรุง
1) นักเรียนยังไม่สามารถตั้งประเด็นคำถามหรือ ปัญหาที่สนใจได้อย่างหลากหลาย	- ออกแบบใบงาน เรื่อง อาชญากรรมทาง การเงินในโลกออนไลน์ โดยมีการกำหนดหัวข้อ ในการตั้งประเด็นคำถามให้ครอบคลุมทั้ง 5 สาระของสังคมศึกษาฯ

ประเด็นการปรับปรุงการจัดกิจกรรม	ผลการแก้ไขปรับปรุง
การเรียนรู้จากวงจรที่ 1	- ยกตัวอย่างการตั้งประเด็นคำถามหรือประเด็นปัญหา เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์นั้น
2) นักเรียนยังขาดความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ	- ให้คำแนะนำนักเรียนในแนวทางการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ
3) นักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมในขั้นตอนประเมินการเรียนรู้ได้ตามเวลาที่กำหนด	- มอบหมายให้นักเรียนดำเนินการจัดทำผลงานที่ได้รับมอบหมายนอกเวลาเรียน แล้วส่งผลงานผ่านช่องทางออนไลน์ตามเวลาที่กำหนด
4) นักเรียนขาดความกล้าแสดงออกในการแสดงความคิดเห็น เมื่อครูให้อภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นต่อปรากฏการณ์	- ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนแสดงความคิดเห็น โดยครูมีการเสริมแรงทางบวก และมีการกระตุ้นนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นตลอดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ชั้นปฏิบัติการ (Act)

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนในชุมชนความฉลาดรู้การเงิน เรื่อง อาชญากรรมทางการเงิน จำนวน 4 คาบ คาบละ 55 นาที โดยจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 คาบ รวมระยะเวลา 4 สัปดาห์ รายละเอียด ดังนี้

1) **ขั้นสังเกตปรากฏการณ์** นักเรียนสังเกตปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงินในยุคปัจจุบัน ผ่านกิจกรรม ใครอยากเป็นเศรษฐี และการฟังคลิปเสียง Call Center ของ มิจฉาซีฟ โดยร่วมกันอภิปรายหลังกิจกรรม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการประสบภัยอาชญากรรมทางการเงินทั้งของตนเองและบุคคลในครอบครัวในขั้นสังเกตปรากฏการณ์

2) **ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์** นักเรียนชมวิดีโอข่าว “ย้อนเส้นทางคดี Forex-3D จากนั้นมีการตั้งประเด็นคำถามและปัญหา เรื่อง อาชญากรรมทางการเงินในโลกออนไลน์

3) **ขั้นจัดการเรียนรู้** นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการสร้างองค์ความรู้ตามความสนใจของตนเองด้วยการสืบค้นความรู้จากอินเทอร์เน็ตเพื่อตอบคำถามตามประเด็นปัญหาที่นักเรียนสนใจ

4) **ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้** นักเรียนออกแบบป้ายประชาสัมพันธ์ในหัวข้อ รู้ทันกลโกงการลงทุน การตอบคำถามลงใบงาน เรื่อง อาชญากรรมทางการเงินในโลกออนไลน์ การทำกิจกรรมถ้ำฉันทันเป็นนักลงทุน ซึ่งเป็นการใช้สถานการณ์จำลอง

3. ขั้นสังเกต (Observe)

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วบันทึกหลังกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ใครอยากเป็นเศรษฐี อย่างมาก เนื่องจากนักเรียนได้จำลองการมีเงินโดยมีความแตกต่างตั้งแต่ 0 – 1,000,000 บาท อย่างไรก็ตาม เมื่อครูกำหนดประเด็นปัญหาให้นักเรียนคิดจะลงทุนเพื่อให้เกิดความออกงของเงินพบว่า มีนักเรียนหลายคนที่เสนอแนวทางการเพิ่มขึ้นของเงินที่ไม่เหมาะสม เช่น นักเรียนบอกใช้วิธีการเพิ่มเงินด้วยการเล่นการพนัน เป็นต้น จึงทำให้ครูต้องให้คำแนะนำเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบปัญหาในกรณีที่ครูมอบหมายให้นักเรียนสืบค้นข่าวเกี่ยวกับการลงทุนในปัจจุบัน นักเรียนยังไม่สามารถสืบค้นข่าวได้อย่างเหมาะสม ครูต้องให้คำแนะนำในการสืบค้นข่าว และจากปัญหาที่พบในวงจรที่ 1 ที่นักเรียนไม่สามารถกำหนดประเด็นคำถามที่ต้องการสืบค้นได้ จึงนำไปสู่การจัดทำใบงานโดยมีการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาสาระให้ครอบคลุมทั้ง 5 สาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้วยใบงาน เรื่อง อาชญากรรมทางการเงินในรูปแบบออนไลน์ โดยครูมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำในการตั้งคำถามตามประเด็นแต่ละสาระ จากนั้น มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดประเด็นคำถามเพิ่มเติม ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถตั้งประเด็นคำถามที่สนใจได้อย่างครอบคลุม อันนำไปสู่การที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ผ่านการออกแบบป้ายประชาสัมพันธ์ เรื่อง รู้ทันกลโกงการลงทุน และกิจกรรม ถ้ำฉันทันเป็นนักลงทุนได้

4. ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

ผู้วิจัยนำผลจากขั้นสังเกตมาสะท้อนผลว่าสามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ หากมีข้อบกพร่องที่พบจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ผลจากวงจรปฏิบัติการว่าสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความฉลาดรู้การเงิน เมื่อผลที่ได้รับไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะทำการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการถัดไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีประเด็นการปรับปรุงการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) นักเรียนสามารถตั้งประเด็นคำถามและปัญหา เพื่อสร้างองค์ความรู้ได้ดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนหลายกลุ่มที่ต้องได้รับคำแนะนำจากครู จึงสามารถตั้งประเด็นคำถามและปัญหาได้
- 2) แนะนำแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และชี้แนะแนวทางในการสืบค้นข้อมูลทางเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ
- 3) ปลูกฝังด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
- 4) นักเรียนมีความกล้าแสดงออกในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น แต่ยังคงต้องส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

วงจรถี 3 เรื่อง ทุนนิยมกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคนิยม

1. ขั้นวางแผน (Plan)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรถี 3 ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทุนนิยมกับพฤติกรรมกรรมการบริโภค จำนวน 3 คาบ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ ปรัชญาการณ้ทุนนิยมในสังคมไทย ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคในสังคมไทย ทั้งด้านอาหารและการแต่งกาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อหนี้สินส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมของโลก ทั้งนี้การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรัชญาการณ้เป็นฐานมี 4 ขั้นตอน โดยนำประเด็นการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรถี 2 มาปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ตาราง 5 ประเด็นการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรถี 2 และผลการแก้ไขปรับปรุง

ประเด็นการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรถี 2	ผลการแก้ไขปรับปรุง
1) นักเรียนสามารถตั้งประเด็นคำถามและปัญหา เพื่อสร้างองค์ความรู้ได้ดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนหลายกลุ่มที่ต้องได้รับคำแนะนำจากครู จึงสามารถตั้งประเด็นคำถามและปัญหาได้	- ออกแบบใบงาน เรื่อง อาชญากรรมทางการเงินในโลกออนไลน์ โดยมีการกำหนดหัวข้อในการตั้งประเด็นคำถามให้ครอบคลุมทั้ง 5 สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา - ครูผู้สอนยกตัวอย่างการตั้งประเด็นคำถามหรือประเด็นปัญหา เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในปรัชญาการณ้

ประเด็นการปรับปรุงการจัดกิจกรรม	ผลการแก้ไขปรับปรุง
การเรียนรู้จากวงจรที่ 2	
2) แนะนำแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และชี้แนะแนวทางในการสืบค้นข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ตที่น่าเชื่อถือ	- ให้คำแนะนำนักเรียนในแนวทางการสืบค้นข้อมูลจากจากเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ
3) ปลุกฝังด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน	- มอบหมายให้นักเรียนดำเนินการจัดทำผลงานที่ได้รับมอบหมายนอกเวลาเรียน แล้วส่งผลงานผ่านช่องทางออนไลน์ตามเวลาที่กำหนด
4) นักเรียนมีความกล้าแสดงออกในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น แต่ยังคงส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น	- ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการนำเสนอผลงาน โดยครูมีการเสริมแรงทางบวก

2. ชั้นปฏิบัติการ (Act)

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนในชุมชนความฉลาดรู้การเงิน เรื่อง ทุนนิยมกับพฤติกรรมการบริโภค จำนวน 3 คาบ คาบละ 55 นาที โดยจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 คาบ รวมระยะเวลา 3 สัปดาห์ รายละเอียด ดังนี้

1) **ขั้นสังเกตปรากฏการณ์** นักเรียนสังเกตปรากฏการณ์ทุนนิยม ผ่านกิจกรรม “Need or Want” เพื่อเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ที่มีอย่างไม่จำกัดกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด การดูภาพผลกระทบจากพฤติกรรมการบริโภคนิยมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

2) **ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์** นักเรียนอ่านบทความเกี่ยวกับปัญหา Fast Fashion เพื่อตั้งคำถามและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบค้น นักเรียนดูคลิปวิดีโอ เกี่ยวกับปัญหาขยะอาหาร จากนั้นร่วมกันตั้งประเด็นคำถามและประเด็นปัญหาให้ครอบคลุม 5 สาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3) **ขั้นจัดการเรียนรู้** นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการสืบค้นคำตอบจากประเด็นคำถามและปัญหาที่ได้ตั้งไว้ ผ่านการอ่านบทความ ข่าว รวมทั้งการชมคลิปวิดีโอในประเด็นเรื่อง Fast Fashion และขยะอาหาร

4) **ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้** นักเรียนออกแบบ กิจกรรมรณรงค์เพื่อแก้ปัญหา Fast Fashion ภายใต้แนวคิด “Fast Fashion วัตถุนิยมตัวร้าย ทำลายโลก” และทำ

กิจกรรม “ขยะอาหาร ทำลายโลก” เพื่อให้นักเรียนเห็นผลกระทบของวัตถุนิยมและพฤติกรรม การบริโภค อันส่งผลกระทบต่อตนเอง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

3. ขั้นสังเกต (Observe)

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วบันทึก หลังกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนให้ความสนใจกิจกรรม “Need or want” เป็นอย่างมาก เนื่องจากนักเรียนได้เขียนสิ่งที่ตนเองอยากได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อให้นักเรียนพิจารณาว่าสิ่งที่นักเรียนเขียนเหล่านั้น เป็นสิ่งของที่มีความจำเป็นหรือเป็นแค่ สิ่งที่นักเรียนอยากได้ พบว่า นักเรียนไม่สามารถแยกแยะว่าสิ่งใดและสิ่งจำเป็นหรือสิ่งใดเป็นแค่ ความต้องการ ครูจึงต้องให้คำแนะนำเพิ่มเติม ในส่วนของกิจกรรมที่การออกแบบ กิจกรรมรณรงค์ เพื่อแก้ปัญหา Fast Fashion ภายใต้แนวคิด “Fast Fashion วัตถุนิยมตัวร้าย ทำลายโลก” เป็น กิจกรรมที่นักเรียนให้ความสนใจ และสามารถออกแบบกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย รวมทั้ง กิจกรรม “ขยะอาหาร ทำลายโลก” ที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคัดเลือกอาหารที่อยากรับประทาน จำนวน 1 เมนู แล้ววิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการรับประทานอาหารชนิดนั้น ๆ โดยทั้งสอง กิจกรรมที่ให้นักเรียนทำนั้นนักเรียนมีความสนใจในการทำกิจกรรมเป็นอย่างมาก สะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมใด ๆ ที่เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในชีวิตความเป็น จริง ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมมากขึ้น อีกทั้งในส่วนของ การตั้งประเด็นคำถามหรือ ประเด็นปัญหาในกรอบกลุ่มทั้ง 5 สาระ พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจต่อการตั้งประเด็น คำถามและปัญหาได้อย่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น แต่ยังคงต้องได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอน

4. ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

ผู้วิจัยนำผลจากขั้นสังเกตมาสะท้อนผลว่าสามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ หากมีข้อบกพร่องที่พบจากกิจกรรมเรียนรู้ที่จัดขึ้น เป็นขั้นตอน สำคัญที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ผลจากวงจรปฏิบัติการว่าสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความ ฉลาดรู้การเงิน เมื่อผลที่ได้รับไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะทำการปรับปรุงและพัฒนา การจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการถัดไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีประเด็นการปรับปรุงการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) นักเรียนไม่สามารถแยกแยะระหว่างความจำเป็นกับความต้องการได้
- 2) ปลุกฝังให้นักเรียนมีจรรยาบรรณด้านวิชาการด้วยการไม่คัดลอกผลงานผู้อื่น
- 3) ในการทำกิจกรรมขั้นประเมินการเรียนรู้ ยังขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกใน กลุ่ม โดยจะพบว่า จะมีสมาชิกเพียง 1 – 2 คน เท่านั้นที่มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม

วงจรถี 4 เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ

1. ชั้นวางแผน (Plan)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรถี 4 ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ จำนวน 1 คาบ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ ปรัชญาการณสังคมผู้สูงอายุ ที่นับตั้งแต่ปี 2565 ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ โดยมีแนวโน้มที่ประชากรจะมีอายุยืนยาวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงควรเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือให้สามารถดำรงชีวิตสูงวัยได้อย่างมีคุณภาพประเทศไทย ทั้งนี้การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรัชญาการณเป็นฐานมี 4 ขั้นตอน โดยนำประเด็นการปรับปรุงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรถี 3 มาปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 6 ประเด็นการปรับปรุงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรถี 3 และผลการแก้ไขปรับปรุง

ประเด็นการปรับปรุงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากวงจรถี 3	ผลการแก้ไขปรับปรุง
1) นักเรียนไม่สามารถแยกแยะระหว่างความจำเป็นกับความต้องการได้	- ให้คำแนะนำระหว่างจำเป็นกับความต้องการด้วยการยกตัวอย่างอยากหลากหลาย โดยให้สมาชิกในชั้นเรียนมีส่วนร่วมในการแยกแยะ
2) ป्लุกฝังให้นักเรียนมีจรรยาบรรณด้านวิชาการด้วยการไม่คัดลอกผลงานผู้อื่น	- ให้คำแนะนำนักเรียนในการอ้างอิงแหล่งข้อมูลรวมทั้งแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ด้วยการไม่คัดลอกผลงานผู้อื่น
3) ในการทำกิจกรรมขั้นประเมินการเรียนรู้ ยังขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม โดยจะพบว่า จะมีสมาชิกเพียง 1 – 2 คน เท่านั้นที่มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม	- ให้นักเรียนกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มอย่างชัดเจน โดยเน้นให้ทุกคนมีบทบาท

2. ชั้นปฏิบัติการ (Act)

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนในชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ จำนวน 1 คาบ คาบละ 55 นาที โดยจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 คาบ รวมระยะเวลา 1 สัปดาห์ รายละเอียด ดังนี้

1) **ขั้นสังเกตปรากฏการณ์** นักเรียนสังเกตปรากฏการณ์ สังคมผู้สูงอายุ ผ่านการดูภาพความยากลำบากของผู้สูงอายุ การร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็น “แก่ก่อน รวย ป่วยก่อนตาย”

2) **ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์** นักเรียนร่วมกันทำความเข้าใจต่อ ปรากฏการณ์ ด้วยการร่วมกันตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ ให้ครอบคลุม 5 สาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3) **ขั้นจัดการเรียนรู้** นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการสร้างองค์ความรู้ตามความ สนใจ ด้วยการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือตามประเด็นคำถามและประเด็นปัญหาที่ กำหนด

4) **ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้** นักเรียนนำเสนอผลการสร้างองค์ความรู้ตาม ความสนใจด้วยการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

3. ขั้นสังเกต (Observe)

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วบันทึก หลังกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนสามารถตั้งประเด็น คำถามและประเด็นปัญหาได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

4. ขั้นสะท้อนผล (Reflect)

ผู้วิจัยนำผลจากขั้นสังเกตมาสะท้อนผลว่าสามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ หากมีข้อบกพร่องที่พบจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น เป็นขั้นตอน สำคัญที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ผลจากวงจรปฏิบัติการว่าสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความ ฉลาดรู้การเงิน

3. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย

3.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์

เป็นฐาน

3.2 วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การสร้างแบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงิน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาความหมาย และองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของปัญหาพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทย เพื่อกำหนดขอบเขตของความฉลาดรู้การเงินให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

2. ศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลความฉลาดรู้การเงินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทางการวัดความฉลาดรู้การเงินของ OECD INFE (2011); Atkinson and Messy (2012) เป็นหลัก เนื่องจากเป็นองค์การด้านการเงินและเศรษฐกิจที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับในระดับสากลดำเนินโครงการสำรวจความฉลาดรู้การเงินของประชาชนทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 18 – 80 ปีขึ้นไป ในระดับนานาชาติ อีกทั้งยังได้ให้ความหมายกำหนดนิยามเชิงมโนทัศน์ และจำแนกองค์ประกอบของความฉลาดรู้ไว้อย่างครอบคลุมในทุกมิติ การเรียนรู้ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังยึดแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่จัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2563 จากนั้นออกแบบและกำหนดลักษณะของแบบวัดความฉลาดรู้การเงินให้เหมาะสมกับผู้เรียน

3. สร้างแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของผู้เรียน ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวทางการวัดความฉลาดรู้การเงินของ OECD INFE (2011); Atkinson and Messy (2012) และแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่จัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2563 เป็นหลัก โดยมีแนวทางในการระบุองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1) ความรู้ทางการเงิน มีประเด็นครอบคลุม ดังนี้ การหาร มูลค่าของเงินตามกาลเวลา ดอกเบี้ยสินเชื่อ การคำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น ความเสี่ยงและผลตอบแทน นิยามของเงินเฟ้อ และการกระจายความเสี่ยง

2) พฤติกรรมทางการเงิน แบบวัดความฉลาดรู้การเงินของ OECD INFE (2011); Atkinson and Messy (2012) และแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่จัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2563 มีประเด็นที่อาจอยู่นอกเหนือพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ ไม่กู้เมื่อเงินไม่พอใช้ ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นช่วงวัยที่มีรายได้จากผู้ปกครอง ทั้งนี้ นักเรียนสามารถขอความช่วยเหลือด้านการเงินจากผู้ปกครองได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ระบุพฤติกรรมทางการเงินดังกล่าว ดังนั้น แบบวัดความฉลาดรู้การเงินของผู้วิจัยจึงมีประเด็นครอบคลุมดังนี้ เรื่อง ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรร

เงินก่อนใช้ การไต่ตรงก่อนซื้อ การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด ตั้งเป้าหมายระยะยาว และการเลือกวิธีการออมที่เหมาะสม

3) เจตคติทางการเงิน มีประเด็นครอบคลุม ดังนี้ เรื่อง การวางแผนทางการเงิน การเก็บออมเงิน และความพึงพอใจในการใช้จ่ายเงิน

4. กำหนดสัดส่วนและน้ำหนักคะแนนตามโครงสร้างแบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงินตามแนวการวัดการรู้เรื่องการเงินของ OECD INFE (2011); Atkinson and Messy (2012) โดยกำหนดคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีน้ำหนักคะแนนการวัดพฤติกรรมทางการเงินมากที่สุด 14 คะแนน เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของความฉลาดรู้ทางการเงิน รองลงมา คือ ความรู้ทางการเงิน 8 คะแนน และเจตคติทางการเงิน 8 คะแนน ดังนั้น จึงมีสัดส่วนคะแนน ความรู้ทางการเงิน : พฤติกรรมทางการเงิน : เจตคติทางการเงิน คิดเป็น 8 : 14 : 8 ตามลำดับ

5. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงิน 1 ฉบับ จำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนประกอบด้วยเพศ และระดับชั้นเรียน

ตอนที่ 2 ความรู้ทางการเงิน มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 8 ข้อ รวม 8 คะแนน

ตอนที่ 3 พฤติกรรมทางการเงิน เป็นคำถามแบบประเมินค่าของ Likert 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 14 คะแนน

ตอนที่ 4 เจตคติทางการเงิน เป็นคำถามแบบประเมินค่าของ Likert 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 8 คะแนน

ทั้งนี้แบบวัดพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงินจะมีลักษณะข้อคำถามทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในส่วนของข้อคำถามเชิงบวก หากนักเรียนเลือกตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ เห็นด้วย ได้ 1 คะแนน หากเลือกตอบอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ได้ 0 คะแนน ส่วนข้อคำถามเชิงลบ หากนักเรียนเลือกตอบ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ ไม่เห็นด้วย ได้ 1 คะแนน หากเลือกตอบอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ได้ 0 คะแนน

6. ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดเกณฑ์การประเมินความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยอ้างอิงจากเกณฑ์สูง - ต่ำ ของธนาคารแห่งประเทศไทย (2559, 2563) และองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (2018) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เทียบคะแนนจากแบบวัดความฉลาดรู้

การเงินของนักเรียนและประเมินการเปลี่ยนแปลงความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามเกณฑ์ในตาราง ดังนี้ ตาราง 7 ตารางเกณฑ์คะแนนความฉลาดรู้การเงินที่ใช้ในงานวิจัย

เกณฑ์ (คะแนนเต็ม)	คะแนนต่ำ	คะแนน ปานกลาง	คะแนนสูง
ความฉลาดรู้การเงิน (30 คะแนน)	≤ 10	11 - 20	21- 30
ความรู้ทางการเงิน (8 คะแนน)	≤ 2	3 - 5	6 - 8
พฤติกรรมทางการเงิน (14 คะแนน)	≤ 4	5 - 9	10 - 14
ทัศนคติทางการเงิน (8 คะแนน)	≤ 2	3 - 5	6 - 8

7. นำแบบแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของผู้เรียนให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข

8. นำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC) พบว่าแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่สร้างขึ้นมีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์อยู่ที่ .33 – 1.00 โดยมีข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องฯ มากกว่า .50 ขึ้นไป จำนวน 56 ข้อ และมีข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องฯ น้อยกว่า .50 จำนวน 11 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องฯ มากกว่า .50 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามบางข้อตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายก่อนนำไปใช้

9. นำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 30 คน

10. นำผลคะแนนที่ได้จากการทดลองใช้แบบวัดความฉลาดรู้การเงินมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าระดับความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) และค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามเป็นรายข้อ พบว่า

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนประกอบด้วยเพศ และระดับชั้นเรียน โดยเป็นเพศชายจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 เพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 และอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตอนที่ 2 ด้านความรู้ทางการเงิน มีค่าความยากอยู่ระหว่าง .10 – .93 มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .13 – .50 และความเที่ยงอยู่ที่ .66

ตอนที่ 3 ด้านพฤติกรรมทางการเงิน มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .03 ถึง .70 และความเที่ยงอยู่ที่ .83

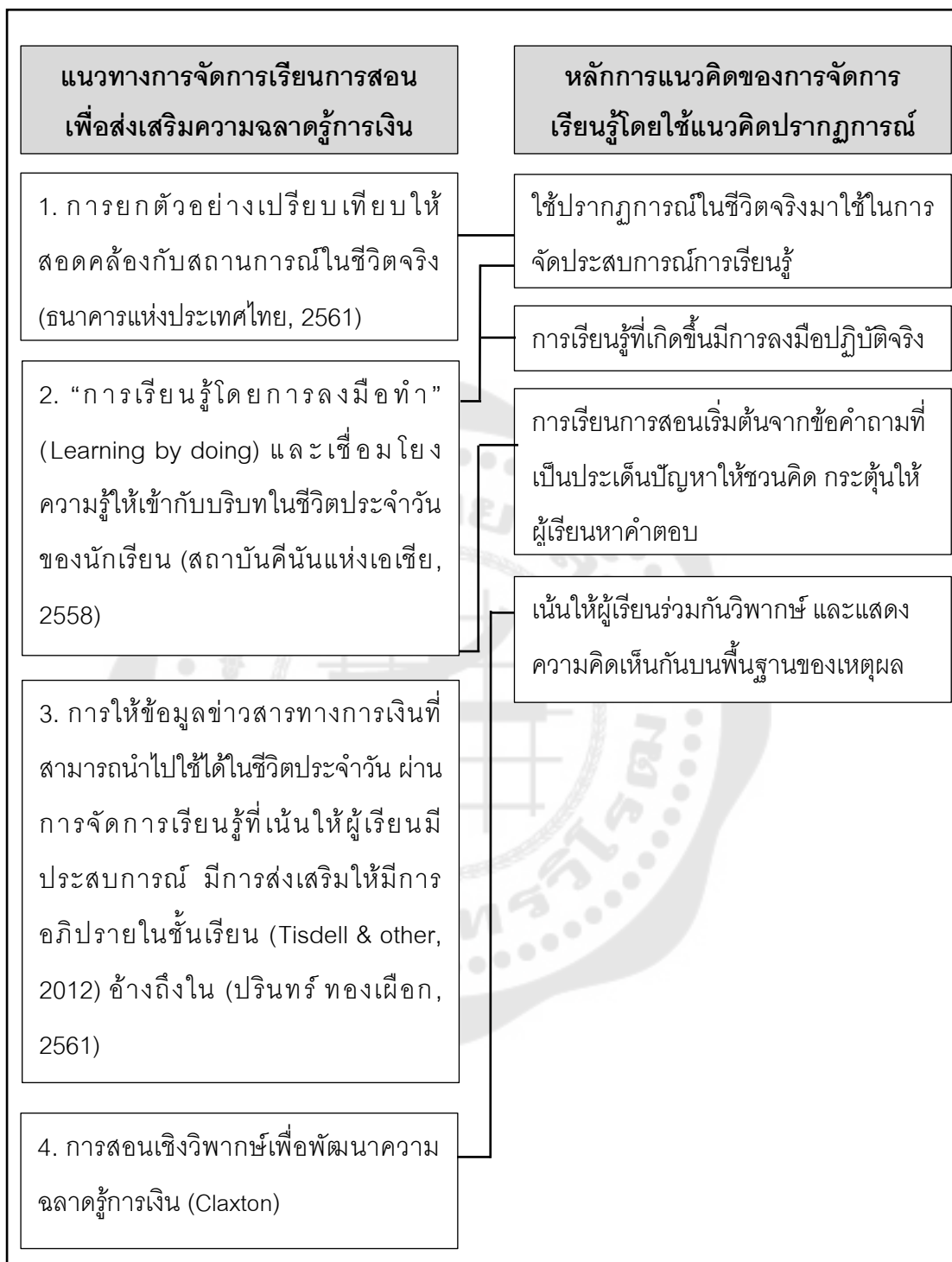
ตอนที่ 4 ด้านเจตคติทางการเงิน มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.16 ถึง .60 และความเที่ยงอยู่ที่ .73

11. นำแบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงินที่ผ่านเกณฑ์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ที่สมัครเข้าร่วมชุมนุมความฉลาดรู้ทางการเงิน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 40 คน

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน ดังนี้

ภาพ 4 แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีหลักการที่สอดคล้องกับ แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน

จากภาพแสดงให้เห็นว่าแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์ เป็นฐานมีหลักการที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ การเงิน ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ด้วยการส่งเสริม ความรู้พื้นฐานทางการเงิน ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยยกตัวอย่าง เปรียบเทียบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่เน้นการใช้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ที่ใกล้ตัวผู้เรียน มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ด้วยวิธี “การเรียนรู้ โดยการลงมือทำ” (Learning by doing) และเชื่อมโยงความรู้ให้เข้ากับบริบทในชีวิตประจำวันของ นักเรียน

3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินด้วยเทคนิคการสอน เชิงวิพากษ์ สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่ให้นักเรียนได้เริ่มต้น จากข้อคำถามที่เป็นประเด็นปัญหาให้ชวนคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบ และเน้นให้ผู้เรียน ร่วมกันวิพากษ์ และแสดงความคิดเห็นกันบนพื้นฐานของเหตุผล

4. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ด้วยการให้ข้อมูล ข่าวสารทางการเงินที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมี ประสบการณ์ มีการส่งเสริมให้มีการอภิปรายในชั้นเรียน

จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อ ส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินกับหลักการของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดให้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานใน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสังเคราะห์ได้เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสังเกตปรากฏการณ์ สังเกตปรากฏการณ์ที่ครูนำเสนอ นักเรียน เรียนรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวและมีความสำคัญต่อการ ดำเนินชีวิต นักเรียนจะได้สังเกตปรากฏการณ์ร่วมกันภายในกลุ่มจากมุมมองที่หลากหลายและ แตกต่างกัน

2. ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์ นักเรียนร่วมกันทำความเข้าใจต่อ ปรากฏการณ์โดยนักเรียนร่วมกันตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ร่วมกัน

ภายในกลุ่ม โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำและกระตุ้นนักเรียน รวมทั้งมีการสืบค้นความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

3. **ขั้นจัดการเรียนรู้** นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการสร้างองค์ความรู้ตามความสนใจของตนเอง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการสืบค้นค้นคว้า อภิปราย วิพากษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม และลงมือปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ โดยใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา ปรากฏการณ์เพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหา

4. **ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้** ครูประเมินผลการเรียนรู้จากการนำเสนอผลการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียน ซึ่งได้จากการที่นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น บ้ายประชาสัมพันธ์ นำเสนอปากเปล่า หรือแสดงออกในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อสะท้อนองค์ความรู้หรือวิธีการแก้ปัญหาและสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้

2. **สำรวจประเด็นปัญหา** ความต้องการของผู้เรียน จากนั้นเลือกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกความเป็นจริงซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่เป็นปรากฏการณ์ที่มีความร่วมสมัย นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการสร้างองค์ความรู้ในชั้นเรียนไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเนื้อหาที่ใช้เป็นปรากฏการณ์ที่มีเนื้อหาอยู่ในสาระเศรษฐศาสตร์ จำนวน 4 ปรากฏการณ์ ดังนี้ ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19), ปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงิน, ปรากฏการณ์ทุนนิยม และปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ

3. **ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้** ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน) จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ สอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง คาบละ 55 นาที รวมทั้งสิ้น 12 คาบ โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ดังนี้

ตาราง 8 โครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน

ที่	ชื่อกิจกรรมการเรียนรู้	ปรากฏการณ์	สาระสำคัญ	ความฉลาดรู้ทางการเงิน	จำนวนคาบ
1	COVID – 19 กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป	ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19)	ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังส่งผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป เป็นวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับวิถีชีวิตใหม่อย่างเหมาะสมจะทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ และสามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางวิกฤตที่เกิดขึ้น	- ความรู้ทางการเงิน (ความเสี่ยงและผลตอบแทน) - พฤติกรรมทางการเงิน (การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ, ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด) - เจตคติทางการเงิน (การวางแผนทางการเงิน การเก็บออมเงิน)	4
2	อาชญากรรมทางการเงินในยุคนี้อันตราย	ปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงินในยุคนี้อันตราย	ปัจจุบันมีอาชญากรรมทางการเงิน โดยเฉพาะการลงทุนในรูปแบบต่างๆ จึงทำให้ต้องศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อลดความเสี่ยงในการถูกหลอกลวงจากการ	- ความรู้ทางการเงิน (การหาร, การคำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก, ความเสี่ยงและผลตอบแทน, การ	4

ที่	ชื่อกิจกรรม การเรียนรู้	ปรากฏการณ์	สาระสำคัญ	ความฉลาดรู้ การเงิน	จำนวน คาบ
			ลงทุน รวมทั้งเพื่อให้ได้รับ ผลตอบแทนจากการลงทุน อย่างคุ้มค่าและสอดคล้อง กับความต้องการมากที่สุด	กระจายความ เสี่ยง)	
3	ทุนนิยมกับ พฤติกรรม การบริโภค	ปรากฏการณ์ ทุนนิยม	กระแสทุนนิยมส่งผลต่อ พฤติกรรมการบริโภคใน สังคมไทย ทั้งด้านอาหาร และการแต่งกาย ซึ่งส่งผล กระทบต่อหนี้สินส่วน บุคคลและสิ่งแวดล้อมของ โลก	- พฤติกรรมทาง การเงิน (ตัดสินใจ ทางการเงินและ จัดสรรเงินก่อนใช้, การไตร่ตรองก่อน ซื้อ, การ เปรียบเทียบข้อมูล ก่อนการซื้อและ ศึกษาข้อมูลจาก แหล่งที่เหมาะสม ก่อนตัดสินใจ) - เจตคติทาง การเงิน (ความพึง พอใจในการใช้ จ่ายเงิน)	3
4	สังคม ผู้สูงอายุ	ปรากฏการณ์ สังคมผู้สูงอายุ	นับตั้งแต่ปี 2565 ประเทศ ไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ แบบ สมบูรณ์ โดย มี แนวโน้มที่ประชากรจะมี อายุยืนยาวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงควรเตรียมความ พร้อม เพื่อ รับ มี อ ให้ สามารถดำรงชีวิตสูงวัยได้	- ความรู้ทาง การเงิน (นิยาม ของเงินเฟ้อ, การ คำนวณเงินต้นและ ดอกเบี้ยเงินฝาก, ดอกเบี้ยเงินฝาก ทบต้น) - พฤติกรรมทาง	1

ที่	ชื่อกิจกรรม การเรียนรู้	ปรากฏการณ์	สาระสำคัญ	ความฉลาดรู้ การเงิน	จำนวน คาบ
			อย่างมีคุณภาพ	การเงิน (ดูแล การเงินของตนเอง อย่างใกล้ชิด ตั้งเป้าหมายระยะ ยาว และการเลือก วิธีการออมที่ เหมาะสม) - เจตคติทาง การเงิน (การ วางแผนทาง การเงิน, การเก็บ ออมเงิน)	
			รวม		12

4. นำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข

5. นำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้ และปรับปรุงแก้ไขตามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

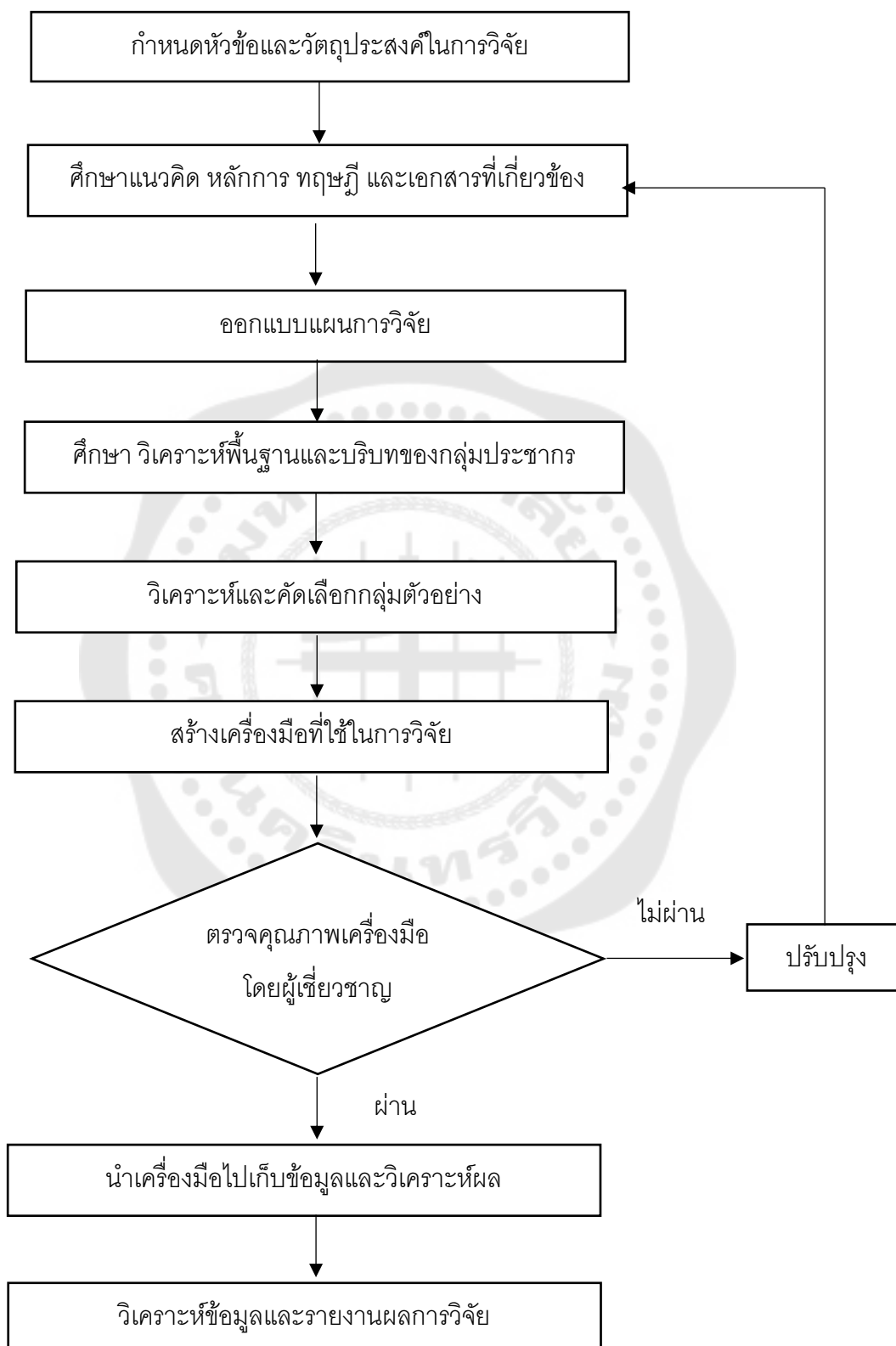
1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ ควรกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ในกิจกรรมการเรียนรู้นั้นๆ โดยในบางกิจกรรมการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ว่า นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งอาจไม่สามารถประเมินการเห็นคุณค่าและความสำคัญได้ในระยะเวลาอันสั้น

2) การกำหนดวัตถุประสงค์ในกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง COVID – 19 กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป มีวัตถุประสงค์ที่มากเกินไป ทั้งนี้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญให้ปรับลดจำนวนวัตถุประสงค์ที่สามารถเกิดขึ้นจริงได้จากกิจกรรมการเรียนรู้

6. นำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เลือกลงทะเบียนเรียนในชุมชนความฉลาดรู้การเงิน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนพระนารายณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นเวลา 12 สัปดาห์ รวมถึงสิ้น 12 คาบ

4. แผนการดำเนินการวิจัย

ตาราง 9 แผนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน						ผู้ดำเนินการ
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	
1. ขั้นตอนการวางแผน (Plan)							
สำรวจประเด็นปัญหาและกำหนดหัวข้อ กิจกรรม	↔						ผู้วิจัย
กำหนดวัตถุประสงค์	↔						ผู้วิจัย
กำหนดขอบเขตของการดำเนินงาน	↔						ผู้วิจัย
2. ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do)							
ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และ เอกสารที่เกี่ยวข้อง	↔						ผู้วิจัย
ออกแบบกิจกรรม	↔						ผู้วิจัย
ประชาสัมพันธ์กิจกรรม	↔						ผู้วิจัย
ดำเนินกิจกรรม	↔						ผู้วิจัย
3. ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check)							
การประเมินผลการดำเนินกิจกรรม	↔						ผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เรียนที่เข้า ร่วมโครงการ
สรุปผลการดำเนินกิจกรรม	↔						ผู้วิจัย
4. ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม (Act)							
นำข้อเสนอแนะจากผลการประเมินมา ปรับปรุง/พัฒนา	↔						ผู้วิจัย
จัดทำรายงานผลการดำเนินกิจกรรม	↔						ผู้วิจัย
นำเสนอผลการจัดกิจกรรม	↔						ผู้วิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1. ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

1.2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N}}$$

เมื่อ	\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	$\sum x$	แทน	ตัวที่ 1) ข้อมูล, 2, 3...n(
	N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

หาดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยคำนวณจากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการตามจุดประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

2. ศึกษาพฤติกรรมการฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อนำมาใช้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความฉลาดรู้การเงินก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน ด้วยสถิติทดสอบ ค่า t สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent t – test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ทั้งผลคะแนนรวมและผลคะแนนที่จำแนกเป็นรายองค์ประกอบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ และแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงินและแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์เป็นฐาน จากการศึกษา พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีความฉลาดรู้การเงินได้

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน โดยนำผลมาวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน มาสังเคราะห์และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้วงจรกิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) จำนวน 4 วงจร มีรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. หลักการของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดหลักการของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎี การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ใช้กระบวนการแก้ปัญหา (Problem-Solving) ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใช้

ปรากฏการณ์ในชีวิตจริงเป็นจุดเริ่มต้นหรือเรื่องใกล้ตัวนักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นประเด็นปัญหาให้ชวนคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบ เพื่อจะให้ผู้เรียนได้เกิดการแสวงหาคำตอบร่วมกัน

2. ผลการเรียนรู้กิจกรรมขุมความฉลาดรู้การเงิน

1. ประยุกต์ใช้ความรู้ทางสังคมศึกษาในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้
2. วิเคราะห์ผลกระทบของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองได้
3. ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือในการดำเนินชีวิต
4. ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ
5. วิเคราะห์บทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน และบทบาทของผู้ผลิตที่มีคุณธรรม
6. ใช้ปัญญาธิบายวิเคราะห์การใช้จ่ายที่จำเป็นและเหมาะสม
7. เสนอแนวทางการบริหารจัดการทางการเงิน วางแผนทางการเงิน การออมและการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ
8. เห็นคุณค่าและความสำคัญของความฉลาดรู้การเงิน

3. ปรากฏการณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.1 ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังส่งผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป เป็นวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับวิถีชีวิตใหม่อย่างเหมาะสมจะทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ และสามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางวิกฤตที่เกิดขึ้น

3.2 ปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงินในยุคปัจจุบัน ปัจจุบันมีการก่ออาชญากรรมทางการเงิน โดยเฉพาะการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ จึงทำให้ต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อลดความเสี่ยงในการถูกหลอกลวงจากการลงทุน รวมทั้งเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนอย่างคุ้มค่าและสอดคล้องกับความต้องการมากที่สุด

3.3 ปรากฏการณ์ทุนนิยม กระแสทุนนิยมส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมกรบริโภคในสังคมไทย ทั้งด้านอาหารและการแต่งกาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อหนี้สินส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมของโลก

3.4 ปรัชญาการณีสังคมผู้สูงอายุ นับตั้งแต่ปี 2565 ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ โดยมีแนวโน้มที่ประชากรจะมีอายุยืนยาวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงควรเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือให้สามารถดำรงชีวิตสูงวัยได้อย่างมีคุณภาพ

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดปรัชญาการณีสังคมผู้สูงอายุเป็นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน (ชลาธิป สมานิติ, 2562) และ (มหาวิจิตร, 2560) ได้แก่

1. ขั้นสังเกตปรัชญาการณีสังคมผู้สูงอายุ โดยเริ่มจากการสังเกตปรัชญาการณีสังคมที่ครูนำเสนอ นักเรียนเรียนรู้จากปรัชญาการณีสังคมที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นปรัชญาการณีสังคมที่ใกล้ตัวและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต นักเรียนจะได้สังเกตปรัชญาการณีสังคมร่วมกันภายในกลุ่มจากมุมมองที่หลากหลายแตกต่างกัน

2. ขั้นทำความเข้าใจปรัชญาการณีสังคม นักเรียนร่วมกันทำความเข้าใจต่อปรัชญาการณีสังคม โดยนักเรียนร่วมกันตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับปรัชญาการณีสังคมร่วมกันภายในกลุ่ม โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำและกระตุ้นนักเรียน รวมทั้งมีการสืบค้นความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

3. ขั้นจัดการเรียนรู้ นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการสร้างองค์ความรู้ตามความสนใจของตนเอง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการสืบค้น ค้นคว้า อภิปราย วิพากษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม และลงมือปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ โดยใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา ปรัชญาการณีสังคมเพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหา

4. ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้ ครูประเมินผลการเรียนรู้จากการนำเสนอผลการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียน ซึ่งได้จากการที่นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ นำเสนอปากเปล่า หรือแสดงออกในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อสะท้อนองค์ความรู้หรือวิธีการแก้ปัญหาและสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้

ทั้งนี้ ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรัชญาการณีสังคมผู้สูงอายุเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปรัชญาดังตารางที่ 8

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยแบบวัดความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยสถิติทดสอบค่า t คู่ที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent t – test) มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน ดังนี้

ตาราง 10 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผลคะแนนรวมของความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	30	17.28	4.65	5.30	<0.001*
หลังเรียน	30	21.80	4.54		

*p-value < .05

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานนั้นมีความแตกต่างกัน เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติ t คู่ที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent t – test) พบว่า ค่า p-value น้อยกว่า .05 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีความฉลาดรู้การเงินหลังเรียนแตกต่างกับก่อนเรียน โดยหลังเรียนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาผลคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน แยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงิน วิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	p-value
ด้านความรู้ทางการเงิน					
ก่อนเรียน	8	4.83	1.36	1.98	0.03
หลังเรียน	8	5.53	1.54		

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	p-value
ด้านพฤติกรรม					
ทางการเงิน	14	8.75	2.81		
ก่อนเรียน	14	10.95	2.36	4.46	<0.001*
หลังเรียน					
ด้านเจตคติทางการเงิน					
ก่อนเรียน	8	3.70	1.59		
หลังเรียน	8	5.33	1.61	6.57	<0.001*

*p < .05

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน แต่ละองค์ประกอบมีความแตกต่างกัน เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่า t สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent t - test) พบว่า ค่า p-value น้อยกว่า .05 ในทุกองค์ประกอบ สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน มีความฉลาดรู้การเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดังนี้

1) ด้านความรู้ทางการเงิน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 4.83 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน 1.36 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 5.53 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน 1.54 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของความรู้ทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 0.70 คะแนน และมีการกระจายของคะแนนความรู้ทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีคะแนนความรู้ทางการเงินหลังเรียนที่สูงขึ้นและแตกต่างกันมากขึ้น

2) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 8.75 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน 2.81 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 10.95 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน 2.36 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางการเงิน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2.20 คะแนน แต่มีการกระจายของคะแนนพฤติกรรมทางการเงิน หลังเรียนต่ำกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีพฤติกรรมทางการเงินหลังเรียนที่สูงขึ้นและใกล้เคียงกันมากขึ้น

3) ด้านเจตคติทางการเงิน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.70 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน 1.59 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 5.33 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน 1.61 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของเจตคติทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 1.63 คะแนน แต่มีการกระจายของคะแนนเจตคติทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีเจตคติทางการเงินหลังเรียนที่สูงขึ้นและแตกต่างกันมากขึ้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน มีผลการเปลี่ยนแปลงความฉลาดรู้การเงินในองค์ประกอบพฤติกรรมทางการเงินมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเจตคติ โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ทางการเงินน้อยที่สุด

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงิน

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงินนี้ เป็นการนำคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนรายบุคคลเปรียบเทียบตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงินที่กำหนดในงานวิจัย เพื่อประเมินว่าหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานนั้น นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของระดับความฉลาดรู้การเงินอย่างไร แสดงผลดังตารางที่ 12

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยเปรียบเทียบตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงิน

ความฉลาดรู้การเงิน	จำนวนนักเรียนที่ได้ตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงิน					
	ระดับต่ำ (คน)	ร้อยละ	ระดับ ปานกลาง (คน)	ร้อยละ	ระดับ สูง (คน)	ร้อยละ
1. คะแนนรวมความฉลาดรู้การเงิน						
คะแนนรวมความฉลาดรู้การเงินคะแนนเต็ม 30 คะแนน						
ก่อนเรียน	3	7.50	23	57.50	14	35.00
หลังเรียน	0	0.00	15	37.50	25	62.50

ความฉลาดรู้การเงิน	จำนวนนักเรียนที่ได้ตามเกณฑ์ ระดับความฉลาดรู้การเงิน					
	ระดับต่ำ (คน)	ร้อยละ	ระดับ ปาน กลาง (คน)	ร้อยละ	ระดับ สูง (คน)	ร้อยละ
2. คะแนนตามองค์ประกอบความฉลาดรู้การเงิน						
2.1 ด้านความรู้ทางการเงินคะแนนเต็ม 8 คะแนน						
ก่อนเรียน	2	5.00	26	65.00	12	30.00
หลังเรียน	0	0.00	18	45.00	22	55.00
2.2 ด้านพฤติกรรมทางการเงินคะแนนเต็ม 14 คะแนน						
ก่อนเรียน	3	7.50	19	47.50	18	45.00
หลังเรียน	0	0.00	10	25.00	30	75.00
2.3 ด้านเจตคติทางการเงินคะแนนเต็ม 8 คะแนน						
ก่อนเรียน	8	20.00	28	70.00	4	10.00
หลังเรียน	2	5.00	18	45.00	20	50.00

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนตามเกณฑ์ระดับความฉลาดรู้การเงินที่กำหนด นักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การเงินในทุกองค์ประกอบหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังพบว่า มีนักเรียนจำนวน 14 คน จากนักเรียนทั้งหมด 40 คน ที่มีระดับสูงขึ้น นักเรียนที่มีคะแนนสูงขึ้น แต่อยู่ในเกณฑ์เดิม จำนวน 19 คน และมีนักเรียนที่มีคะแนนลดลงจำนวน 7 คน ภายหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

สมมติฐานการวิจัย คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนพระนารายณ์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่มีความสนใจในการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน จำนวน 40 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) คัดเลือกจากการสัมภาษณ์ในประเด็น ความสนใจที่มีต่อกิจกรรมชุมนุม ความคาดหวังต่อกิจกรรมในชุมนุม ประสพการณ์ทางการเงินของตนเองและบุคคลในครอบครัว และการทำแบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่วัดความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความฉลาดรู้การเงินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบบวัดจะแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนประกอบด้วยเพศ และระดับชั้นเรียน โดยเป็นเพศชายจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 เพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 และอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตอนที่ 2 ด้านความรู้ทางการเงิน มีค่าความยากอยู่ระหว่าง .10 - .93 มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .13 - .50 และความเที่ยงอยู่ที่ .66

ตอนที่ 3 ด้านพฤติกรรมการเงิน มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .03 ถึง .70 และ ความเที่ยงอยู่ที่ .83

ตอนที่ 4 ด้านเจตคติทางการเงิน มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.16 ถึง .60 และ ความเที่ยงอยู่ที่ .73

2) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน กิจกรรมชุมนุมความฉลาดรู้ทางการเงิน จำนวน 4 กิจกรรมการเรียนรู้ คาบละ 55 นาที รวมทั้งสิ้น 12 คาบ

3. ทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงิน

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานกับนักเรียนในกิจกรรมชุมนุมความฉลาดรู้ทางการเงิน สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 55 นาที รวมทั้งสิ้น 12 คาบ เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์

5. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดกระบวนการเรียนรู้แล้ว ทำการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดความฉลาดรู้การเงินชุดเดิมที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน จากนั้นเก็บรวบรวมคะแนน เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

6. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้การเงินก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ด้วยสถิติทดสอบค่า t คู่ที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent t - test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา และตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดหลักการของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานซึ่งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ใช้กระบวนการแก้ปัญหา (Problem-Solving) ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์ในชีวิตจริงเป็นจุดเริ่มต้นหรือเรื่องใกล้ตัวนักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นประเด็นปัญหาให้ชวนคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบ เพื่อจะให้นักเรียนได้เกิดการแสวงหาคำตอบร่วมกัน มีปรากฏการณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 ปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันและใกล้ตัวนักเรียน ดังนี้ ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) ปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงินในยุคปัจจุบัน ปรากฏการณ์ทุนนิยม และปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 4 กิจกรรมการเรียนรู้ รวม 12 คาบ โดยจัดกิจกรรมในคาบชุมนุม สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 55 นาที รวมทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ แต่ละกิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นสังเกตปรากฏการณ์** โดยเริ่มจากการสังเกตปรากฏการณ์ที่ครูนำเสนอ นักเรียนเรียนรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต นักเรียนจะได้สังเกตปรากฏการณ์ร่วมกันภายในกลุ่มจากมุมมองที่หลากหลายและแตกต่างกัน

2. **ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์** นักเรียนร่วมกันทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ โดยนักเรียนร่วมกันตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ร่วมกันภายในกลุ่ม โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำและกระตุ้นนักเรียน รวมทั้งมีการสืบค้นความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

3. **ขั้นจัดการเรียนรู้** นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการสร้างองค์ความรู้ตามความสนใจของตนเอง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการสืบค้น ค้นคว้า อภิปราย วิพากษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม และลงมือปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ โดยใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา ปรากฏการณ์เพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหา

4. **ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้** ครูประเมินผลการเรียนรู้จากการนำเสนอผลการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียน ซึ่งได้จากการที่ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ นำเสนอปากเปล่า หรือแสดงออกในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อสะท้อนองค์ความรู้หรือวิธีการแก้ปัญหาและสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเรียนรู้ความฉลาดรู้การเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินทุกองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ทางการเงิน 2) พฤติกรรมทางการเงิน และ 3) เจตคติทางการเงิน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีผลการเปลี่ยนแปลงของความฉลาดรู้การเงินเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ พฤติกรรมทางการเงิน เจตคติทางการเงิน และความรู้ทางการเงิน ตามลำดับ โดยมีผลการเปลี่ยนแปลงความฉลาดรู้การเงินในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

2.1) ความรู้ทางการเงิน มีผลการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน โดยมีความแตกต่างของคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนที่ 0.70 คะแนน

2.2) พฤติกรรมทางการเงิน มีผลการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน โดยมีความแตกต่างของคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนที่ 2.20 คะแนน

2.3) เจตคติทางการเงิน มีผลการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน โดยมีความแตกต่างของคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนที่ 1.63 คะแนน

3. นักเรียนมีคะแนนความฉลาดรู้การเงินในทุกองค์ประกอบหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้งยังพบว่า มีนักเรียนจำนวน 14 คน จากนักเรียนทั้งหมด 40 คน ที่มีระดับสูงขึ้น นักเรียนที่มีคะแนนสูงขึ้น แต่อยู่ในเกณฑ์เดิม จำนวน 19 คน และมีนักเรียนที่มีคะแนนลดลง จำนวน 7 คน ภายหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ โดยผู้วิจัยได้อภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเอาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนมาเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษา โดยสถาบันคีนันแห่งเอเซีย (2558) เสนอแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินโดยเน้นที่การเชื่อมโยงความรู้ให้เข้ากับบริบทในชีวิตประจำวันของนักเรียน สอดคล้องกับ Tisdell, Taylor, และ Forte (2012) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเงินที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีการส่งเสริมให้มีการอภิปรายในชั้นเรียนทั้งในระดับกลุ่มย่อยและระดับชั้นเรียน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการเงินระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดย Silander (2015) ได้เสนอหลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนั้นอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์ในชีวิตจริงหรือบริบทจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นจุดเริ่มต้นในการตั้งคำถามประเด็นปัญหา ดังจะเห็นได้จากการคัดเลือกปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) ปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงินในยุคปัจจุบัน ปรากฏการณ์ทุนนิยม และปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมสมัยกับนักเรียน เป็นเรื่องใกล้ตัวที่นักเรียนได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกันในการแสวงหาคำตอบ ตลอดจนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันวิพากษ์ และแสดงความคิดเห็นกันบนพื้นฐานของเหตุผล ซึ่งอาจทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นอีกได้ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่แสดงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีความยืดหยุ่น สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม โดยครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มองในมุมมองที่หลากหลายนำไปสู่การเข้าถึงโลกแห่งความเป็นจริง

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน (ชลาธิป สมหาหิต, 2562) (มหาวิจิตร, 2560) ช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน ดังนี้

1. **ขั้นสังเกตปรากฏการณ์** เป็นการสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยปรากฏการณ์นั้นเป็นปรากฏการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งนักเรียน

อาจจะได้รับผลกระทบทางตรงหรือทางอ้อมจากปรากฏการณ์เหล่านั้น ประกอบด้วย ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19), ปรากฏการณ์อาชญากรรมทางการเงินในยุคปัจจุบัน, ปรากฏการณ์ทุนนิยม และปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดต่อยอดองค์ความรู้บนหลักการของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

2. ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์ นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการร่วมกันศึกษาปรากฏการณ์ด้วยการตั้งประเด็นคำถามและกำหนดปัญหาให้ครอบคลุมและหลากหลาย โดยใช้แนวทางการตั้งประเด็นคำถามผ่านสาระทั้ง 5 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตัวอย่างการตั้งประเด็นคำถาม เช่น สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม : นักเรียนจะใช้หลักธรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางการเงินในโลกออนไลน์สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต : หากนักเรียนตกเป็นเหยื่อ นักเรียนจะมีวิธีการดำเนินการตามกฎหมายอย่างไรบ้าง สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ : นักเรียนจะนำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้อย่างไร เพื่อป้องกันไม่ให้ตนเองตกเป็นเหยื่อของการถูกหลอกลวงจากการลงทุน สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ : นักเรียนจะมีวิธีการนำบทเรียนจากอดีตมาใช้ในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมทางการเงินในโลกออนไลน์ได้อย่างไร และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ : นักเรียนว่าคนในสังคมเมืองหรือคนในสังคมชนบท ถูกมิจฉาชีพถูกหลอกให้ลงทุนมากกว่ากัน เพราะเหตุใด เป็นต้น ซึ่งการกำหนดประเด็นการตั้งคำถามเช่นนี้ ช่วยให้นักเรียนสามารถตั้งประเด็นคำถามได้หลากหลายและครอบคลุม

3. ขั้นจัดการเรียนรู้ หลังจากนักเรียนได้ร่วมกันศึกษาปรากฏการณ์แล้วนั้น นักเรียนจะร่วมกันสังเกตปรากฏการณ์ และร่วมกันอภิปราย เพื่อสำรวจแนวคิดและตั้งคำถามที่อยากเรียนรู้ โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการค้นหาคำตอบจากกิจกรรมการเรียนรู้

4. ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้ ครูตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านภาระงานที่ได้รับมอบหมาย โดยให้นักเรียนเขียนอธิบาย ออกแบบการนำเสนอ สรุปในรูปแบบของโปสเตอร์ นำเสนอปากเปล่า เพื่อสะท้อนว่านักเรียนมีความคิดรวบยอดและสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ได้ โดยนักเรียนได้จัดทำผลงานที่หลากหลาย อาทิ นักเรียนจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ในหัวข้อ “วิถีชีวิตใหม่” เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะในรูปแบบที่ เช่น การทำ Infographic การทำคลิปวิดีโอ เป็นต้น นักเรียนออกแบบป้ายประชาสัมพันธ์ ในหัวข้อ “รู้ทันกลโกงการลงทุน” นอกจากมีการนำเสนอผลงานในชั้นเรียนแล้วนั้น นักเรียนยังได้นำผลงานไปเผยแพร่ผลงานให้ผู้ปกครองอ่าน รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ นักเรียนสร้างสื่อกิจกรรมมงคล

เพื่อแก้ปัญหา Fast Fashion ภายใต้แนวคิด “Fast Fashion วัฒนธรรมตัวร้าย ทำลายโลก” เพื่อแก้ปัญหา Fast Fashion ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการบริโภคที่เกินความจำเป็น โดยมีการนำเสนอผลงาน แนวคิดการออกแบบในชั้นเรียน แล้วมีการปรับปรุงผลงานก่อนเผยแพร่ในช่องทางอื่นที่นักเรียนสนใจ เป็นต้น ทั้งนี้กระบวนการที่ให้นักเรียนได้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการเงินร่วมกัน สามารถพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนได้ สอดคล้องกับข้อเสนอของ Tisdell, Taylor, และ Forte (2012) ในประเด็นแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน นอกจากนี้ในชั้นประเมินการจัดการเรียนรู้ ยังมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้จำลองการเป็นนักธุรกิจ โดยมีการกำหนดสถานการณ์จำลองเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันตัดสินใจ โดยปรากฏในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง อาชญากรรมทางการเงิน สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Claxton (2008) ที่กล่าวว่า การจะสถานการณ์จำลองเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนได้

2. ประเด็นอภิปรายผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ โดยผู้วิจัยได้อภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ผลการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมของความฉลาดรู้การเงินระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีการเปลี่ยนแปลงความฉลาดรู้การเงินในองค์ประกอบพฤติกรรมทางการเงินมากที่สุด มีความแตกต่างของคะแนนที่ 2.20 คะแนน รองลงมา คือ ด้านเจตคติทางการเงิน มีความแตกต่างของคะแนนที่ 1.63 คะแนน และมีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ทางการเงินน้อยที่สุด มีความแตกต่างของคะแนนที่ 0.70 คะแนน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลสำรวจความฉลาดรู้การเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.2565 ในหัวข้อพฤติกรรมทางการเงินที่พบว่า Gen Z มีระดับพัฒนาการของพฤติกรรมทางการเงินสูงกว่าช่วงวัยอื่นค่อนข้างมาก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) หากพิจารณาสาเหตุที่นักเรียนมีการพัฒนาด้านพฤติกรรมทางการเงินสูงที่สุดนั้น จากการวิเคราะห์ผลทดสอบความฉลาดรู้การเงินก่อนเรียนของ

นักเรียนในชุมชนมีความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่า นักเรียนมีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูงจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และมีระดับความรู้ทางการเงินระดับปานกลาง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 โดยมีนักเรียนเพียง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 เท่านั้น ที่มีระดับความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ จะเห็นได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ในชุมชนมีความฉลาดรู้ทางการเงินมีพื้นฐานทางด้านความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคะแนนในด้านพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงินค่อนข้างมาก และมีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ทางการเงินน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมด้านความรู้ทางการเงิน สอดคล้องกับผลการสำรวจความฉลาดรู้ทางการเงิน พ.ศ.2565 นอกจากนี้ผลการศึกษาของปรินท์ ทองเผือก (2561) และกมลชนก สกนธวัฒน์ (2562) ยังกล่าวว่า ความรู้ทางการเงินนั้นจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงิน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทย (2556) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความรู้ทางการเงินที่ดีย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินที่ดี ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุที่การวิจัยในครั้งนี้มีผลการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมทางการเงิน ด้านเจตคติทางการเงิน และด้านความรู้ทางการเงิน ตามลำดับ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของของปรินท์ ทองเผือก (2561) และกมลชนก สกนธวัฒน์ (2562) ที่เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาด้านพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงินที่สอดคล้องกัน คือ เวลาที่ใช้ในการทดลอง ซึ่งงานวิจัยของปรินท์ ทองเผือก (2561) ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ และกมลชนก สกนธวัฒน์ (2562) ใช้เวลาในการทดลอง 11 สัปดาห์ ดังนั้น ผู้วิจัยทั้งสองจึงเสนอว่า ระยะเวลา 8 – 11 สัปดาห์ ไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงิน โดยเวลาที่เหมาะสมที่ก่อให้เกิดการแสดงผลการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงินนั้นควรเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 12 สัปดาห์เป็นต้นไป สอดคล้องการระยะเวลาที่ผู้วิจัยใช้ในการทดลอง ซึ่งมีระยะเวลารวม 12 สัปดาห์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Marlowe (2014) ซึ่งนำเสนอว่า การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงินย่อมต้องอาศัยการกระทำซ้ำซึ่งกระบวนการเรียนรู้ทางการเงินในระยะเวลาที่มากเพียงพอ ทั้งนี้ผลสำรวจความฉลาดรู้ทางการเงินของไทยปี พ.ศ. 2565 พบว่า Gen Z เป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการด้านความรู้และพฤติกรรมทางการเงินที่สูงกว่าช่วงวัยอื่นจนขึ้นมากอยู่ในระดับใกล้เคียงกับ Gen X และ Gen Y (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) นอกจากนี้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานที่ใช้ปรากฏการณ์ใกล้ตัวนักเรียนมาเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษา ส่งผลให้นักเรียนเกิดความตระหนักต่อเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งนักเรียนยังได้เห็นผลกระทบของ

ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้กับนักเรียน หากนักเรียนยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงิน

2.2 ผลการเปลี่ยนแปลงของความฉลาดรู้การเงินในองค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงิน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความรู้ทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและแตกต่างกันมากขึ้น ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เป็นการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับบริบทในชีวิตประจำวันของนักเรียน การให้ข้อมูลข่าวสารทางการเงินที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีการส่งเสริมให้มีการอภิปรายในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ที่ให้นักเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการเงินระหว่างกัน รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูผู้สอนด้วย เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การถูกหลอกลวงจากแก๊งคอลเซ็นเตอร์ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การถูกหลอกลวงจากการลงทุน เป็นต้น

2.3 ผลการเปลี่ยนแปลงของความฉลาดรู้การเงินในองค์ประกอบด้านพฤติกรรมทางการเงินระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความรู้ทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและใกล้เคียงกันมากขึ้น โดยพฤติกรรมทางการเงินเป็นองค์ประกอบที่มีคะแนนพฤติกรรมทางการเงินหลังเรียนที่สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนมากที่สุด ใน 3 องค์ประกอบ และมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นและแตกต่างกันมากขึ้น ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ดังนั้น จึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนได้ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง COVID – 19 กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

(COVID – 19) ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังส่งผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป เป็นวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) นำไปสู่การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะพัฒนาพฤติกรรมทางการเงินของนักเรียนในเรื่อง การไตร่ตรองก่อนซื้อ การดูแลการเงินของตนเอง อย่างใกล้ชิด การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ การไม่กู้เมื่อเงินไม่พอใช้ รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ นำไปสู่การวางแผนในการรับมือเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยนักเรียนจะพัฒนาพฤติกรรมทางการเงินในเรื่องการตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว การเลือกวิธีการออมที่เหมาะสม การตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้

2.4 ผลการเปลี่ยนแปลงของความฉลาดรู้การเงินในองค์ประกอบด้านเจตคติทางการเงิน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความรู้ทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและแตกต่างกันมากขึ้น ทั้งนี้ จากผลการเปลี่ยนแปลงของเจตคติทางการเงินที่เพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเจตคติทางการเงินไปในทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจากเจตคติเป็นตัวแปรด้านจิตพิสัยที่มีลักษณะคงทน เจตคติของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควรในการสร้างและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (ปราณี ทองคำ, 2539) ดังนั้น ผู้วิจัยยังคงทำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานต่อเนื่องรวมระยะเวลา 12 สัปดาห์ จึงมีความเป็นไปได้ที่จะเห็นผลของการเปลี่ยนแปลงของเจตคติทางการเงินในระดับที่สูงขึ้นกว่านี้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน มีการใช้ปรากฏการณ์ที่ให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นความยากลำบากของผู้สูงอายุในสังคมไทยที่ขาดการวางแผนทางการเงิน ซึ่งช่วยสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการวางแผนทางการเงินและการเก็บออมเงินเพื่ออนาคต เป็นต้น

ข้อจำกัด ปัญหา และอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน

ข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมชุมนุมความฉลาดรู้การเงิน โดยสอนสัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 55 นาที ทำให้ขาดความต่อเนื่องของกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้มีระยะเวลาที่นักเรียนต้องมีการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อกิจกรรมชุมนุมมีเพียง 1 คาบต่อสัปดาห์ ทำให้ขาดความต่อเนื่องของกิจกรรม ดังนั้น ในสัปดาห์ถัดไปจึงต้องมีการทบทวนกิจกรรมของสัปดาห์ที่ผ่านมา ทำให้เวลาในการทำกิจกรรมไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานในรายวิชาพื้นฐาน เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินได้
2. ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา แก่นักเรียนในระดับอื่น ๆ โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของนักเรียนในระดับนั้น ๆ เช่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การออมและการลงทุน เป็นต้น
3. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน ต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ค่อนข้างมาก เนื่องจากนักเรียนต้องศึกษาปรากฏการณ์ ตั้งคำถามที่สนใจ รวมทั้งต้องอภิปราย และสร้างสรรค์ผลงานจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ดังนั้น จึงเหมาะสำหรับการนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นลักษณะคาบคู่ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะของการบูรณาการความรู้ที่นักเรียนจะต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วย ตนเอง ซึ่งในบางครั้งนักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้จากปรากฏการณ์ได้หลากหลาย ดังนั้น ครูจะต้องให้คำแนะนำในลักษณะของการตั้งคำถามเพื่อให้เด็กได้คิด และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

บรรณานุกรม

- Atkinson, A., และ Messy, F.-A. (2012). *Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study*. Retrieved from <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5k9csfs90fr4-en.pdf?expires=1641723402&id=id&accname=guest&checksum=A27965CC1E00E371F458D49CCDBBB9C3>
- Claxton, N. (2008). *Using Deliberative Techniques to Teach Financial Literacy*. Retrieved from lawcat.berkeley.edu/record/412489
- Daehler, K., และ Folsom, J. (2016). Making Sense of SCIENCE: Phenomena-Based Learning. Retrieved from <http://www.WestEd.org/mss>
- Dynneson, T. L., Gross, R. E., และ Berson, M. J. (2003). *Designing Effective Instruction for Secondary Social Studies* (3rd ed.). Prentice Hall PTR.
- Hung, A. A., other, และ (2009). *Defining and Measuring Financial Literacy*. Retrieved from https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/working_papers/2009/RAND_WR708.pdf
- Kempson, E. (2009). *Framework for the Development of Financial Literacy Baseline Surveys: A First International Comparative Analysis*. Retrieved from https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/framework-for-the-development-of-financial-literacy-baseline-surveys_5kmddpz7m9zq-en
- Kompa, J. S. (2017). *Remembering Prof. Howard Barrows: Notes on Problem-based learning and the school of the future*. Retrieved from <http://joanakompa.com/tag/phenomenon-based-learning/>
- Marlowe, J. (2014). *Governing Guide to Financial Literacy Connecting Money, Policy and Priorities*. Retrieved from <https://mrsc.org/getmedia/0B02EDAB-CB16-4A64-81B2-91EB7586F13E/govfinlit.aspx>
- OECD. (2011). *Measuring Financial Literacy: Core Questionnaire in Measuring Financial Literacy : Questionnaire and Guidance Notes for conducting an Internationally Comparable Survey of Financial literacy*. Retrieved from

<https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/49319977.pdf>

OECD. (2012). *PISA 2012 Financial Literacy Framework*. Retrieved from https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2012-assessment-and-analytical-framework/financial-literacy-framework_9789264190511-7-en

OECD. (2013b). *PISA 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy*. Retrieved from https://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/PISA%202012%20framework%20e-book_final.pdf

OECD. (2016). *OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies*. Retrieved from <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-survey-adult-financial-literacy-competencies.htm>

OECD. (2021). *Financial education and youth*. Retrieved from <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/financial-education-and-youth.htm>

Olesen, F., and Madsen, M. O. (2017). Problem-based learning: a non-mainstream way to teach economics *Pluralism and Economics Education*, 8. Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/Mogens-Madsen/publication/335896894_Teaching_macroecconomics_how_to_benefit_from_problem-based_learning/links/5df0e7164585159aa47447a9/Teaching-macroecconomics-how-to-benefit-from-problem-based-learning.pdf

PACFL. (2008). 2008 Annual Report to the President. Retrieved from <http://www.treas.gov/offices/domestic-finance/financial-institution/fineducation/council/index.shtml>

Silander, P. (2015). *Phenomenon Based Learning*. Retrieved from <http://www.phenomenaleducation.info/phenomenon-based-learning.html>

Symeonidis, V., and Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-Based Teaching and Learning through the Pedagogical Lenses of Phenomenology: The Recent Curriculum Reform in Finland. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/313696751_Phenomenon-Based_Teaching_and_Learning_through_the_Pedagogical_Lenses_of_Phenomenology

[logy The Recent Curriculum Reform in Finland](#)

Tisdell, E. J., และ other. (2012). *Teaching financial literacy: a survey of community-based educator*. Retrieved from

https://www.researchgate.net/publication/263251707_Teaching_financial_literacy_A_survey_of_community-based_educators

Tisdell, E. J., และ other. (2013). Community-Based Financial Literacy Education in a Cultural Context: A Study of Teacher Beliefs and Pedagogical Practice. *Adult Education Quarterly*, 63(4).

Tschache, C. A. (2009). *Importance of Financial Literacy and Financial Literacy Content in Curriculum* [Master's thesis, Retrieved from

<https://scholarworks.montana.edu/xmlui/bitstream/handle/1/2449/TschacheC0809.pdf>

กมลชนก สกนธวัฒน์. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบจากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น [ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สืบค้นจาก

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69965>

กมลชนก สกนธวัฒน์. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบจากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น [ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69965>

กระทรวงการคลัง. (2564). ชี้แจงประเด็นข้อวิจารณ์มาตรการเยียวยาของรัฐแก้ปัญหาไม่ตรงจุด และข้อเรียกร้องให้ช่วยเหลือผู้ประกอบการร้านอาหารที่ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 ประจำวันที่ 8 พฤษภาคม 2564. สืบค้นจาก

<https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/31137>

กรุงเทพธุรกิจ. (2563, 16 มิถุนายน). ส่งพฤติกรรม Gen Z นี้โตกว่า 200% แนวโน้ม 'หนี้เสีย' สูง สะท้อนวิถีทุนนิยม. กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นจาก

<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/885128>

คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา. (2564). รายงานการพิจารณาศึกษาความรอบรู้ทางการเงินของประชาชนไทย. สืบค้นจาก

<https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>

ชลลธิป สมาหิโต. (2562). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 38(1), 113-129. สืบค้นจาก

<https://doi.org/10.14456/sujthai.2019.7>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556ก). รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2556. สืบค้นจาก

<https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/fl-survey-report.html>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559a). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559. สืบค้น

จาก <http://doh.hpc.go.th/data/HL/ThaiFinancialSkillSurvey2559.pdf>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559b). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559. สืบค้น

จาก <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/fl-survey-report.html>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2561. สืบค้นจาก

<https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/fl-survey-report.html>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2563. สืบค้น

จาก <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/fl-survey-report.html>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). ยอดคงค้างเงินรับฝากแยกตามขนาดและอายุของเงินฝากของ

ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ. สืบค้นจาก

https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=188&language=th

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565. สืบค้น

จาก <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/fl-survey-report.html>

ธรรมาทิพย์ ตั้งกาญจนภาสน์, พิชามณูชู่ กิตติจักรเสถียร, และ ถิรนนท์ สงวนเงิน. (2564). ก้าวสู่วัย

เกษียณอย่างมั่นใจ ด้วยข้อมูลการออกแบบครบวงจร. *Focus and Quick (FAQ)* (185).

สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/research-and-publications/_-.html

ปรินทร์ ทองเผือก. (2561). ผลการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมสถานการณ์จำลองที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องการเงินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย [ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตร์

มหาบัณฑิต, สืบค้นจาก [https://so05.tci-](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sueduresearchjournal/article/view/170095)

[thaijo.org/index.php/sueduresearchjournal/article/view/170095](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sueduresearchjournal/article/view/170095)

มหาวิทยาลัย, สืบค้นจาก [https://so05.tci-](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sueduresearchjournal/article/view/170095)

[thaijo.org/index.php/sueduresearchjournal/article/view/170095](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sueduresearchjournal/article/view/170095)

มหาวิทยาลัย, พ. (2560). นวัตกรรมการเรียนรู้จากฟินแลนด์. นิตยสาร สสวท, 45(209), 40-45. สืบค้น

จาก <https://emagazine.ipst.ac.th/209/index.html#42/z>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2564). หนี้ครัวเรือนปี 2564. สืบค้นจาก

<https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/financial/Pages/Household-debt-y3904.aspx>

สถาบันคีนันแห่งเอเชีย. (2558). คนไทยก้าวไกล ใส่ใจการเงิน. สืบค้นจาก

https://www.senate.go.th/document/mSubject/Ext86/86374_0001.PDF

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี 2566 สืบค้นจาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13634&filename=social_outlook

สุชานันท์ วรรณานนท์. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [สารนิพนธ์, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. พิษณุโลก. สืบค้นจาก

<https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5083/1/63090985.pdf>

อรพรรณ บุตรกัตติคุณ. (2561). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการสร้างมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของผู้เรียน. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(2), 348-365. สืบค้นจาก

<https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol46/iss2/19/>

ภาคผนวก ก

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-G- 410/2565E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

- ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย
- ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาว มุทิตา ย่องไทยสง
- สังกัด: คณะสังคมศาสตร์
- เอกสารที่รับรอง: 1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. โครงการวิจัย
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 30 พฤศจิกายน 2565
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 30 พฤศจิกายน 2565
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 30 พฤศจิกายน 2565
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 30 พฤศจิกายน 2565

(ลงชื่อ).....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันตแพทย์หญิงณปภา เอี่ยมจิรกุล)

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุรพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E/G-410/2565

วันที่ให้การรับรอง : 30/11/2565

วันหมดอายุใบรับรอง : 30/11/2566

ภาคผนวก ข

รายงานผู้เชี่ยวชาญประเมินเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน

1. อาจารย์ ดร. พิมพ์ตะวัน จันทัน	อาจารย์สาขาวิชา สังคมศึกษา
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นางสาวณี ณีภูษประเสริฐ	ครูเชี่ยวชาญ
โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย
ลพบุรี
3. นางสุธาสินี ขำวารี	ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนพระนารายณ์

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้

1. อาจารย์ ดร. พิมพ์ตะวัน จันทัน	อาจารย์สาขาวิชา สังคมศึกษา
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นางสุธาสินี ขำวารี	ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนพระนารายณ์
3. นายณัฐชา บั่นลายนาค	ครูชำนาญการ
โรงเรียนพระนารายณ์

ตัวอย่างแบบวัดความฉลาดรู้การเงิน

เรื่อง การพัฒนาความฉลาดรู้การเงินโดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐาน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ชื่อ - นามสกุล

คำชี้แจง

1) แบบวัดความฉลาดรู้การเงินนี้ จัดทำขึ้นเพื่อวัดความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน

2) แบบวัดความฉลาดรู้การเงินนี้ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบวัดความรู้ทางการเงิน

ตอนที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน

ตอนที่ 4 แบบวัดเจตคติทางการเงิน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \surd ลงในวงเล็บหน้าข้อความที่ตรงกับสภาพจริงของนักเรียน
สถานภาพของนักเรียน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. ระดับชั้นเรียน

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 3 แบบวัดแนวโน้มพฤติกรรมทางการเงิน

ที่	ข้อความ	เป็น ประจำ	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
1	นักเรียนได้วางแผนจัดการรายรับ – รายจ่ายหรือจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายสำหรับตนเอง					
2	เมื่อนักเรียนได้รับเงินผู้ปกครองสำหรับค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียน นักเรียนแบ่งเงินออกเป็นส่วน ๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่าขนม เป็นต้น					
3	ก่อนที่นักเรียนจะซื้อสินค้าและบริการใด นักเรียนพิจารณาถึงความจำเป็นมากกว่าความต้องการ					
4	ก่อนจะซื้อสินค้าและบริการใด นักเรียนจะคิดให้ดีกว่าว่ามีเงินพอจ่ายได้					
5	นักเรียนเก็บออมเงินบางส่วนสำหรับใช้จ่ายยามจำเป็นในอนาคต					
6	วิธีการเก็บออมเงินของนักเรียนมีความปลอดภัย					
7	นักเรียนค้นหาและเปรียบเทียบราคาสินค้า ก่อนตัดสินใจในการซื้อสินค้าและบริการ					
8	ก่อนที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ เช่น ขนม อาหาร ของเล่น เสื้อผ้า ฯลฯ นักเรียนได้เปรียบเทียบข้อมูลของสินค้าและบริการจากหลายแหล่ง					

ที่	ข้อความ	เป็น ประจำ	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
9	เมื่อนักเรียนยืมเงินเพื่อน เนื่องจากลืมนำเงินมาโรงเรียนนักเรียนสามารถใช้คืนได้ตามกำหนด					
10	นักเรียนมักถูกเพื่อนเตือนเรื่องคืนเงินที่ยืมไปอยู่เสมอ					
11	นักเรียนมีเงินไม่เพียงพอในการใช้จ่ายแต่ละสัปดาห์					
12	เมื่อนักเรียนได้รับเงินจากผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้ตัดสินใจในการใช้จ่ายด้วยตนเอง					
13	นักเรียนตั้งเป้าหมายเรื่องเงินไว้และพยายามจะไปให้ถึงเป้าหมายนั้นให้ได้แม้จะต้องใช้เวลาก็ตาม					
14	นักเรียนบอกเป้าหมายทางการเงินในอนาคตของตนเองได้					

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง ทุนนิยมกับพฤติกรรมกรบริโภค

เวลา 3 คาบ

1. ผลการเรียนรู้

- ข้อ 1 ประยุกต์ใช้ความรู้ทางสังคมศึกษาในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้
- ข้อ 2 วิเคราะห์ผลกระทบของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองได้
- ข้อ 3 ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือในการดำเนินชีวิต
- ข้อ 5 วิเคราะห์บทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน และบทบาทของผู้ผลิตที่มีคุณธรรม
- ข้อ 8 เห็นคุณค่าและความสำคัญของความฉลาดรู้การเงิน

2. จุดประสงค์

1. นักเรียนวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการปรากฏการณ์ทุนนิยมได้
2. นักเรียนวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาเพื่อแก้ไขปัญหาทุนนิยมได้
3. นักเรียนระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยใช้หลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7R) ได้
4. นักเรียนออกแบบกิจกรรมรณรงค์เพื่อแก้ไขปัญหา Fast Fashion ได้
5. นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของความฉลาดรู้การเงิน

3. สาระสำคัญ

กระแสทุนนิยมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรบริโภคในสังคมไทย ทั้งด้านอาหารและการแต่งกาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อหนี้สินส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมของโลก

4. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง

- ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การพัฒนาอย่างยั่งยืน
- หลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7R)
- วิถีบริโภคนิยม วิถีชีวิตนิยม

- การตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้
- การไตร่ตรองก่อนซื้อ
- การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนการ

ตัดสินใจ

- ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ลัทธิวัตถุนิยม
- การพัฒนาอย่างยั่งยืน
- หลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7R)

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- มีวินัย
- ใฝ่เรียนรู้
- มุ่งมั่นในการทำงาน

6. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด
- ความสามารถในการแก้ปัญหา
- ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

7. กิจกรรมการเรียนรู้

คาบที่ 1

ขั้นสังเกตปรากฏการณ์ (30 นาที)

1. นักเรียนทำ กิจกรรม “Need or Want” โดยครูกำหนดระยะเวลา 15 วินาที ให้นักเรียนแต่ละคน ออกมาหยิบกระดาษแผ่นเล็ก ซึ่งวางไว้ทั้ง 4 มุมของห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนทั้งห้องสามารถเลือก หยิบกระดาษได้อย่างทั่วถึง เมื่อครบกำหนดระยะเวลา ครูให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจดูว่า มี นักเรียนคนใดไม่ได้รับกระดาษ หรือนักเรียนคนใดได้รับกระดาษมากจนเกินไป สามารถแบ่งให้ เพื่อนคนอื่นได้ จากนั้นครูแจ้งกติว่าว่า ให้นักเรียนเขียนสิ่งของที่นักเรียนอยากได้ลงบนกระดาษ 1

แผ่น ต่อ สิ่งของ 1 ชิ้น ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะยังไม่ทราบว่าจะมีสิ่งของใดบ้างซึ่งครูจะเปิดแผ่นป้ายภาพสินค้าทั้งอุปโภคบริโภค เช่น โทรศัพท์มือถือรุ่นล่าสุด กระเป๋า เสื้อผ้า เครื่องสำอาง รถจักรยานยนต์ รถยนต์ เครื่องประดับ อาหาร น้ำดื่ม ขนม ฯลฯ เมื่อจบกิจกรรมครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่เกิดจากกิจกรรม “Need or Want” โดยเชื่อมโยงให้เข้ากับรายวิชาสังคมศึกษา เช่น การเลือกหยิบกระดาษสะท้อนให้เห็นว่าทรัพยากรมีจำกัด จึงทำให้มนุษย์เกิดการแย่งชิงการใช้ทรัพยากร การเลือกสินค้าที่ชอบ จะเห็นได้ว่า มนุษย์มีความต้องการที่ไม่จำกัด แต่ทรัพยากร (กระดาษที่ได้รับ) มีจำกัด เป็นต้น

2. นักเรียนดูภาพแรงงานชาวอุยกูร์ถูกบังคับใช้แรงงานเก็บฝ้าย กองภูเขาขยะบริเวณแม่น้ำไนโรบี ทวีปแอฟริกา, ขยะเสื้อผ้ามือสอง บริเวณชายหาดกานา ทวีปแอฟริกา นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่า สิ่งปรากฏอยู่ในภาพมีอะไรบ้าง (แนวคำตอบ เสื้อผ้า ขยะพลาสติก เครื่องใช้ แรงงานถูกกดขี่) จากนั้นครูเชื่อมโยงภาพที่นักเรียนได้ดูกับกิจกรรม “Need or Want” ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร (แนวคำตอบ เกิดจากความต้องการที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ จึงทำให้มีการผลิตสินค้าออกมาจำนวนมาก เป็นต้น)

3. นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่า เคยเห็นภาพในลักษณะดังกล่าวในบริเวณชุมชนที่อาศัยอยู่หรือไม่ นักเรียนได้รับผลกระทบอย่างไร

ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์ (25 นาที)

3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คน ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับอุปกรณ์ ดังนี้ กระดาษบรูฟปากกาเคมี บทความ จำนวน 5 บทความ ดังนี้

- บทความ เรื่อง ของต้องมี แต่โลกอาจไม่ต้องการ : Fast Fashion อุตสาหกรรมที่ทำลายสิ่งแวดล้อมให้เร็วขึ้น

- บทความ เรื่อง Fast Fashion กับ Sustainability จะไปด้วยกันได้ได้อย่างไร เมื่อการตลาดมีบทบาทสำคัญต่อการเลือกบริโภค

- บทความ เรื่อง What If... แฟชั่นคือกุญแจสู่การกอบกู้วิกฤติทางสภาพภูมิอากาศ

- บทความ เรื่อง “เลิกซื้อ ‘เสื้อผ้า’ ชูตรี๊ดแรงงาน-ทำลายสิ่งแวดล้อม” ทัศนคติของผู้บริโภครุ่นใหม่ที่แบรนต์ต้องฟัง

- บทความ เรื่อง หนีครัวเรือนฟุ้ง กลุ่มสูงวัย “แก่และจน” ติดกับดัก “กู้ซื้อก่อนผ่อนทีหลัง” ริดดอกเบี้ยยสูง

4. นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้จากการอ่านบทความทั้ง 5 บทความ

5. ครูเพิ่มเติมความรู้เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียนเรื่อง Fast Fashion กล่าวคือ ผลกระทบจากอุตสาหกรรมสิ่งทอ ที่รุ่งรอยไว้ตั้งแต่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมเรื่อยมาจนถึงยุคทองของฟาสต์แฟชั่น (Fast Fashion) แปรนตีใหญ่แข่งกันผลิตเสื้อผ้าให้ทันความต้องการของผู้บริโภค ไปพร้อมกับกระตุ้นความอยากและความกลัวตกกระแสนของผู้คน นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมมากมาย
6. นักเรียนตั้งประเด็นคำถาม เกี่ยวกับ “Fast Fashion” โดยครอบคลุม ทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถตั้งคำถามที่นักเรียนสนใจได้ แล้วบันทึกความรู้ลงบนกระดานขลุ่ยฟ้านี้

คาบที่ 2

ขั้นจัดการเรียนรู้ (15 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนความรู้เรื่อง Fast Fashion โดยให้นักเรียนดูคลิปวิดีโอ เปลี่ยน Fast Fashion ทำลายโลก สู่แบรนด์เสื้อยั๋งยีน ความยาว 9.21 นาที จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ Fast Fashion มีสาเหตุมาจากจำนวนประชากรในโลกเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีขยะเพิ่มมากขึ้น, ทรัพยากรธรรมชาติและบริโภคนิยม มีการวางแผนการตลาดที่กระตุ้นให้คนบริโภคในปริมาณมากด้วยสินค้าใหม่ ราคาที่ถูกแต่อายุการใช้งานน้อย, การใช้วัสดุพลาสติกก่อให้เกิดปัญหาขยะล้นโลก, การกำจัดขยะไม่ถูกวิธี
2. นักเรียนศึกษาเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต ในประเด็นดังต่อไปนี้
 - ทรัพยากรธรรมชาติและบริโภคนิยมเกี่ยวข้องกับ Fast Fashion อย่างไร
 - Fast Fashion ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร
 - เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา fast fashion
 - นักเรียนจะนำหลักธรรมใดมาแก้ไขปัญหา Fast Fashion และปัญหา ด้าน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้ (40 นาที)

9. ครูมอบหมายให้นักเรียนออกแบบ **กิจกรรมรณรงค์เพื่อแก้ปัญหา Fast Fashion ภายใต้แนวคิด “Fast Fashion วัตถุนิยมตัวร้าย ทำลายโลก”** โดยให้นักเรียนทำลงใน Canva มีรายละเอียด ดังนี้ ชื่อกิจกรรมรณรงค์ วัตถุประสงค์ของกิจกรรม แนวทางการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งนำเสนอว่ากิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดใดทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมดังกล่าวใช้หลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7R) ได้อย่างไร

10. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวคิดกิจกรรมรณรงค์เพื่อแก้ปัญหา Fast Fashion ภายใต้แนวคิด “Fast Fashion วัตถุนิยมตัวร้าย ทำลายโลก” กำหนดระยะเวลากลุ่มละไม่เกิน 5 นาที จากนั้นให้นักเรียนเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อสังคมออนไลน์

คาบที่ 3

ขั้นสังเกตปรากฏการณ์ (10 นาที)

1. ครูเปิดภาพ ขยะอาหาร จำนวนมากซึ่งถูกทิ้งจากอุตสาหกรรมการผลิตอาหารในรูปแบบต่าง ๆ
2. ครูเปิดภาพ ผู้คนอดอยาก คนไร้บ้าน ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่ต้องค้นหาอาหารในถังขยะมารับประทาน
3. ครูให้นักเรียนแต่ละคนเขียนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดูภาพทั้ง 2 ภาพ โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องระบุปัญหาที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ปัญหาที่นักเรียนเขียนระบุอาจมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับมุมมองและประสบการณ์ของนักเรียน
4. นักเรียนร่วมกันจัดหมวดหมู่ของปัญหาที่ทุกคนเขียน โดยครูเป็นผู้เขียนสรุปปัญหาของนักเรียนลงบนกระดาน
5. นักเรียนสรุปประเด็นปัญหาหลักที่ได้ดูจากภาพทั้ง 2 ภาพ นำไปสู่การเชื่อมโยงปัญหา “ขยะอาหาร”

ขั้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์ (5 นาที)

6. นักเรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คน รับกระดาษขรุขระ ปากกาเคมี และสี กลุ่มละ 1 ชุด
7. นักเรียนดูคลิปวิดีโอ เรื่อง ขยะที่เกิดจากอาหาร | อยากเห็นเมืองไทยดีกว่านี้ ความยาว 3.02 นาที จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันสรุปปัญหาขยะอาหาร
8. นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ประเด็นปัญหา “ขยะอาหาร” โดยครอบคลุม ทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถตั้งคำถามที่นักเรียนสนใจได้ แล้วบันทึกความรู้อันลงบนกระดาษขรุขระ ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม

- ปัญหาขยะอาหารเกิดจากการขาดคุณธรรมหรือหลักธรรมใดของมนุษย์

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

- นักเรียนคิดว่ารูปแบบการเมืองการปกครอง ส่งผลต่อปัญหาขยะอาหารหรือไม่ อย่างไร

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

- นักเรียนคิดว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่งผลต่อปัญหาขยะอาหารหรือไม่
อย่างไร

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

- การสร้างสรรค์วิทยาการของมนุษย์ ส่งผลต่อปัญหาขยะอาหารหรือไม่ อย่างไร

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

- ปัญหาขยะอาหารจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมแบบใด เพราะเหตุใด

ขั้นจัดการเรียนรู้ (15 นาที)

8. นักเรียนแต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลจากประเด็นคำถามที่ได้ตั้งไว้ แล้วบันทึกความรู้ลงใน
กระดาษปฐพี

9. นักเรียนเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะอาหารด้วยหลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม (7R) โดยนักเรียนสามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้จากอินเทอร์เน็ต เช่น ไอเดียขาย
สินค้าหมดอายุ ลดปัญหาขยะอาหาร, เดนมาร์ก เปิดร้านขายอาหารหมดอายุ เป็นต้น

10. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการศึกษา เรื่อง ปัญหาขยะอาหาร โดยใช้ระยะเวลากลุ่มละไม่
เกิน 5 นาที หลังจากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ เรื่อง ขยะอาหาร

ขั้นประเมินการจัดการเรียนรู้ (25 นาที)

10. นักเรียนทำ กิจกรรม “ขยะอาหาร ทำลายโลก” โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกอาหารที่ชอบ
มา 1 อย่าง แล้วให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าอาหารเหล่านั้นมีส่วนประกอบอะไรบ้าง โดยส่วนประกอบ
ของอาหารเหล่านั้นสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง เริ่มตั้งแต่กระบวนการปลูกจนถึง
กระบวนการประกอบอาหาร โดยเขียนลงในกระดาษปฐพี พร้อมวาดภาพระบายสีให้สวยงาม
กำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรม 15 นาที

11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม พร้อมมอบหมายภาระงานนอก
เวลาเรียน ให้นักเรียนทุกคน รายงานผลการรณรงค์แก้ปัญหาขยะอาหารด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น
การรับประทานอาหารหมด การซื้ออาหารลดราคาใกล้หมดอายุ การทำอาหารจำนวนพอดีกับ
สมาชิกในครอบครัว เพื่อไม่ให้เหลืออาหาร เป็นต้น

8. การวัดและการประเมินผล

ชิ้นงาน/ภาระงาน	การวัดและประเมินผล		
	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
กิจกรรมรณรงค์เพื่อ แก้ปัญหา Fast	ตรวจผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ผ่านเกณฑ์ตัดสิน คุณภาพในระดับ ดี

ชิ้นงาน/ภาระงาน	การวัดและประเมินผล		
	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
Fashion ภายใต้นแนวคิด “Fast Fashion วัตุนิยมตัวร้าย ทำลายโลก”			ขึ้นไป
กิจกรรม ชยะอาหารทำลายโลก	ตรวจผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ผ่านเกณฑ์ตัดสินคุณภาพในระดับ ดีขึ้นไป

9. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

9.1 สื่อการเรียนรู้

- ภาพภาพทอของภูเขายะบริเวณแม่น้ำไนโรบี ทวีปแอฟริกา
- ภาพชยะเสื้อผ้ามือสอง บริเวณชายหาดกานา ทวีปแอฟริกา
- บทความ เรื่อง ของต้องมี แต่โลกอาจไม่ต้องการ : Fast Fashion อุตสาหกรรมที่ทำลายสิ่งแวดล้อมให้เร็วขึ้น
- บทความ เรื่อง Fast Fashion กับ Sustainability จะไปด้วยกันได้ได้อย่างไร เมื่อการตลาดมีบทบาทสำคัญต่อการเลือกบริโภค
- บทความ เรื่อง What If... แฟชั่นคือกุญแจสู่การกอบกู้วิกฤติทางสภาพภูมิอากาศ
- บทความ เรื่อง “เลิกซื้อ ‘เสื้อผ้า’ ชุดรีดแรงงาน-ทำลายสิ่งแวดล้อม” ทัศนคติของผู้บริโภครุ่นใหม่ที่แบรนด์ต้องฟัง
- บทความ เรื่อง หนี้ครัวเรือนพุ่ง กลุ่มสูงวัย “แก่และจน” ติดกับดัก “กู้ซื้อก่อนผ่อนทีหลัง” ริดดอกเบี้ยยสูง
- วิดีโอ เปลี่ยน Fast Fashion ทำลายโลก สู่แบรนด์เสื้อผ้ายั่งยืน
<https://www.youtube.com/watch?v=JX52F4G4O2k&t=17s>
- ภาพ ชยะอาหาร
- ภาพ ผู้คนอดอยาก คนไร้บ้าน
- วิดีโอ เรื่อง ชยะที่เกิดจากอาหาร | อยากเห็นเมืองไทยดีกว่านี้
<https://www.youtube.com/watch?v=VDvQ9QtAY2s>

10. บันทึกผลการเรียนรู้

10.1 นักเรียนที่ผ่านตัวชี้วัด จำนวน.....คน คิดเป็นร้อยละ.....

10.2 นักเรียนที่ไม่ผ่านตัวชี้วัด จำนวน.....คน คิดเป็นร้อยละ.....

10.2.1 เด็กชาย/เด็กหญิง.....สาเหตุ.....

10.2.2 เด็กชาย/เด็กหญิง.....สาเหตุ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(นางสาวมุกิตา ย่องไทยสง)

ผู้จัดการเรียนรู้

12. ความเห็นของผู้นิเทศการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

(.....)

ผู้นิเทศการจัดการเรียนรู้

ภาคผนวก ง

ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ภาพกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

**แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน
โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา**

ระดับความเหมาะสม

3 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้

2 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้
แต่อาจแก้ไขบางส่วน

1 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นไม่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง COVID - 19 กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

ที่	เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1.	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้				
1.1	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน	3	3	3	3.00
1.2	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ	3	3	3	3.00
2.	สาระสำคัญ				
2.1	สาระสำคัญมีความถูกต้อง ครบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่กำหนด	3	3	3	3.00
2.2	สาระสำคัญมีความกะทัดรัด ความชัดเจนสมบูรณ์ และสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนได้	3	3	3	3.00
3.	จุดประสงค์การเรียนรู้				
3.1	จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	3	3	3	3.00
3.2	จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุความสามารถของนักเรียนที่ต้องการพัฒนาชัดเจน	2	3	2	2.33
3.3	จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับจากพฤติกรรมขั้นต้นไปหาขั้นสูง	2	2	3	2.33

ที่	เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
4.	สาระการเรียนรู้				
4.1	สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3.00
4.2	สาระการเรียนรู้บอกขอบข่ายเนื้อหาที่จะจัดให้นักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	1	2.33
4.3	สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67
5.	ภาระงาน / ชิ้นงาน				
5.1	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	2	2.67
5.2	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	3	3.00
5.2	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	3	3.00
6.	กิจกรรมการเรียนรู้				
6.1	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	3	3	3	3.00
6.2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	3	3	2	2.67
6.3	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการคิด การบูรณาการความรู้ และสามารถพัฒนาความฉลาดรู้ การเงิน	3	3	3	3.00
6.4	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67
7.	สื่อการเรียนรู้				
7.1	สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	3	3.00
7.2	สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67

**แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน
โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา**

ระดับความเหมาะสม

3 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้

2 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้
แต่อาจแก้ไขบางส่วน

1 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นไม่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง อาชญากรรมทางการเงิน

ที่	เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1.	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้				
1.1	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน	3	3	3	3.00
1.2	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ	3	3	3	3.00
2.	สาระสำคัญ				
2.1	สาระสำคัญมีความถูกต้อง ครบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่กำหนด	3	3	3	3.00
2.2	สาระสำคัญมีความกะทัดรัด ความชัดเจนสมบูรณ์ และสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนได้	3	3	3	3.00
3.	จุดประสงค์การเรียนรู้				
3.1	จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	3	2	3	2.67
3.2	จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุความสามารถของนักเรียนที่ต้องการพัฒนาชัดเจน	3	2	3	2.67
3.3	จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับจากพฤติกรรมขั้นต้นไปหาขั้นสูง	3	3	3	3.00

ที่	เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
4. สารการเรียนรู้					
4.1	สารการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3.00
4.2	สารการเรียนรู้บอกขอบข่ายเนื้อหาที่จะจัดให้นักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	1	2.33
4.3	สารการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67
5. ภาระงาน / ชิ้นงาน					
5.1	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3.00
5.2	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	3	3.00
5.2	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	2	2.67
6. กิจกรรมการเรียนรู้					
6.1	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสารการเรียนรู้	3	3	3	3.00
6.2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	3	2	2	2.33
6.3	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการคิด การบูรณาการความรู้ และสามารถพัฒนาความฉลาดรู้ การเงิน	3	3	3	3.00
6.4	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67
7. สื่อการเรียนรู้					
7.1	สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	3	3.00
7.2	สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67

**แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน
โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา**

ระดับความเหมาะสม

3 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้

2 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้
แต่อาจแก้ไขบางส่วน

1 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นไม่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทุนนิยมกับพฤติกรรมกรบรีโภค

ที่	เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1.	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้				
1.1	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน	3	3	3	3.00
1.2	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ	3	3	3	3.00
2.	สาระสำคัญ				
2.1	สาระสำคัญมีความถูกต้อง ครบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่กำหนด	3	3	3	3.00
2.2	สาระสำคัญมีความกะทัดรัด ความชัดเจนสมบูรณ์ และสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนได้	3	3	3	3.00
3.	จุดประสงค์การเรียนรู้				
3.1	จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	3	3	3	3.00
3.2	จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุความสามารถของนักเรียนที่ต้องการพัฒนาชัดเจน	3	3	3	3.00
3.3	จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับจากพฤติกรรมขั้นต้นไปหาขั้นสูง	3	3	2	2.67

ที่	เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
4. สารการเรียนรู้					
4.1	สารการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3.00
4.2	สารการเรียนรู้บอกขอบข่ายเนื้อหาที่จะจัดให้นักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	3	3.00
4.3	สารการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67
5. ภาระงาน / ชิ้นงาน					
5.1	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3.00
5.2	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	2	2.67
5.2	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	2	2.67
6. กิจกรรมการเรียนรู้					
6.1	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสารการเรียนรู้	3	3	3	3.00
6.2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	3	3	2	2.67
6.3	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการคิด การบูรณาการความรู้ และสามารถพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน	3	3	3	3.00
6.4	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67
7. สื่อการเรียนรู้					
7.1	สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	3	3.00
7.2	สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	3	3.00

**แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงิน
โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา**

ระดับความเหมาะสม

3 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้

2 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้
แต่อาจแก้ไขบางส่วน

1 คะแนน หากประเมินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นไม่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ

ที่	เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1.	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้				
1.1	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน	3	3	2	2.67
1.2	องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ	3	3	2	2.67
2.	สาระสำคัญ				
2.1	สาระสำคัญมีความถูกต้อง ครบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่กำหนด	3	3	3	3.00
2.2	สาระสำคัญมีความกะทัดรัด ความชัดเจนสมบูรณ์ และสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนได้	3	3	3	3.00
3.	จุดประสงค์การเรียนรู้				
3.1	จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	3	3	3	3.00
3.2	จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุความสามารถของนักเรียนที่ต้องการพัฒนาชัดเจน	3	3	3	3.00
3.3	จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับจากพฤติกรรมขั้นต้นไปหาขั้นสูง	3	3	3	3.00

ที่	เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
4. สารการเรียนรู้					
4.1	สารการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3.00
4.2	สารการเรียนรู้บอกขอบข่ายเนื้อหาที่จะจัดให้นักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	2	2.67
4.3	สารการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67
5. ภาระงาน / ชิ้นงาน					
5.1	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	3	3.00
5.2	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	3	3.00
5.2	ภาระงาน / ชิ้นงานสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	2	2.67
6. กิจกรรมการเรียนรู้					
6.1	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสารการเรียนรู้	3	3	3	3.00
6.2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	3	3	3	3.00
6.3	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการคิด การบูรณาการความรู้ และสามารถพัฒนาความฉลาดรู้ การเงิน	3	3	3	3.00
6.4	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	2	2.67
7. สื่อการเรียนรู้					
7.1	สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้	3	3	3	3.00
7.2	สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3	3	3	3.00

ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index – of Consistency : IOC) ฉบับร่าง

ตอนที่ 2 แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1	1	0	0	0.33
2	1	0	0	0.33
3	1	1	0	0.67
4	1	1	1	1.00
5	1	1	1	1.00
6	1	1	1	1.00
7	1	1	0	0.67
8	1	1	0	0.67
9	1	1	1	1.00
10	1	1	0	0.67
11	1	1	0	0.67
12	1	0	1	0.67
13	1	0	0	0.33
14	1	1	1	1.00
15	1	1	1	1.00
16	1	1	1	1.00
17	1	1	0	0.67
18	1	1	0	0.67
19	1	1	1	1.00
20	1	1	1	1.00
21	1	0	1	0.67
22	1	0	1	0.67
23	1	0	1	0.67

ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index – of Consistency : IOC) ฉบับร่าง

ตอนที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
เรื่อง ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้				
1	1	0	1	0.67
2	1	1	1	1.00
3	1	0	1	0.67
4	1	1	1	1.00
5	1	1	0	0.67
6	1	0	1	0.67
เรื่อง ไตร่ตรองก่อนซื้อ				
1	1	0	1	0.67
2	1	0	0	0.33
3	1	0	1	0.67
เรื่อง เลือกรีวิวการออมที่เหมาะสม				
1	0	1	0	0.33
2	1	1	0	0.67
3	0	1	0	0.33
4	1	1	1	1.00
5	1	1	1	1.00
เรื่อง เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ				
1	1	0	1	0.67
2	1	0	1	0.67
3	1	1	1	1.00
4	1	1	1	1.00
5	1	1	1	1.00

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
เรื่อง ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา				
1	1	0	0	0.33
2	1	1	1	1.00
เรื่อง ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด				
1	1	0	0	0.33
2	1	0	1	0.67
3	1	0	1	0.67
4	1	0	0	0.33
เรื่อง ตั้งเป้าหมายระยะยาว				
1	0	1	0	0.33
2	0	0	1	0.33
3	1	1	1	1.00
4	1	1	1	1.00
5	1	1	0	0.67

ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index – of Consistency : IOC) ฉบับร่าง

ตอนที่ 4 แบบวัดเจตคติทางการเงิน

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
เรื่อง มีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้คิดวางแผนเพื่ออนาคต				
1	1	1	1	1.00
2	1	0	1	0.67
3	1	1	1	1.00
4	1	1	1	1.00
5	1	1	0	0.67
เรื่อง มีความสุขในการใช้เงินมากกว่าเก็บออมเพื่ออนาคต				
1	1	0	1	0.67
2	1	1	0	0.67
3	1	0	1	0.67
4	1	1	1	1.00
5	1	0	1	0.67
เรื่อง มีเงินต้องใช้จ่ายอย่างเต็มที่				
1	1	1	1	1.00
2	1	1	1	1.00
3	1	1	1	1.00
4	1	1	1	1.00
5	1	1	1	1.00

ประวัติผู้เขียน

